

HRVATSKO INFORMACIJSKO I DOKUMENTACIJSKO DRUŠTVO
CROATIAN INFORMATION AND DOCUMENTATION SOCIETY

HID - Drobilica

Godina X, kolovoz 2013, br. 4

UDK 0+061

ISSN 1845-4569

Izdvajamo

Povodom napada na Vojnu povijest
str. 7

Zabrana prosjeda kao
početak otvorene
diktature
str. 11

Hrvatska ispod prosjeka EU po broju
visokobrazovanih
str. 15

Hrvatska pogrešno prevela Europski
uhidbeni nalog!
str. 2

Rad i plaća u Hrvatskoj
str. 20

Zanimanja budućnosti?
Hrvati ih mogu zaboraviti
str. 19

U godinu dana pročitala
knjigu iz svake države svijeta
str. 26

robert
PERIŠIĆ
Način na terenu

Dva i pol milijuna Hrvata u
godinu dana ne pročita ni
jednu jedinu knjigu!
str. 25

Zemlja birokratskog
zuluma
str. 5

Sadržaj

Južna Koreja pokrenula najbržu komercijalnu bežičnu mrežu na svijetu	Str. 2
Novo Kinesko carstvo: Sada Kina ima i najbrže super računalo na svijetu	2
Hrvatska pogrešno prevela Europski uhidbeni nalog!	2
Kako je netočan prijevod išao na ruku piscima "lex Perkovića"	3
Visoki kriteriji ili nešto drugo? Samo 5 Hrvata kvalificirano za prevođenje	4
Zemlja birokratskog zuluma	5
Zašto novine odlaze u propast i zaborav?	6
Povodom napada na Vojnu povijest	7
Zabrana prosjeda kao početak otvorene diktature	11
Dva tradicionalna izdavača ujedinili snage	12
Na e-knjigama će se uskoro zaradivati 9,7 milijardi dolara	13
Facebook umjesto posla	14
Google testira stratosferske balone za internet	14
Hrvatska na samom začelju prestižne šangajske liste najboljih 500	14
Hrvatska ispod EU prosjeka po broju visokoobrazovanih	15
Svijet: Jaz između radnika i menadžera povećao se za 1000%	18
Hrvatska : Najmenadžeru 12,5 mil kuna, najnadzorniku 2,5 mil kuna	18
Za vašu plaću nije važno koliko vi radite već koliko zarađuju drugi	18
EU Fondovi ključni za razvitak znanosti	20
Rad i plaća u Hrvatskoj	20
„Kukuriku koalicija“ do sada promjenila više od 6.000 ljudi	21
Krenite u rat protiv svih starleta, sponzoruša i tajkuna	22
Druga „špijunika Amerike“ ranije organizirala „erotске večeri“	24
Knjige s koricama od ljudske kože!	24
McDonald's postao distributer knjiga	25
Dva i pol milijuna Hrvata u godinu dana ne pročita ni jednu jedinu knjigu!	25
Prašnjava police Biskupije krile su pravo povjesno blago	26
U godinu dana pročitala knjigu iz svake države svijeta	26

HID-Drobilica

Izlazi dvomjesečno

Kontakt e-mail: ivo.tokic@ina.hr

HID

Co: Knjižnica IRB, Bijenička 54, 10000 Zagreb, Hrvatska

Južna Koreja pokrenula najbržu komercijalnu bežičnu mrežu na svijetu

U Južnoj Koreji pokrenuta je najbrža bežična LTE mreža na svijetu. Sa brzinom od 150 megabita u sekundi, ova mreža omogućava preuzimanje filma od 800 megabajta za samo 43 sekunde. Na dosadašnjoj LTE mreži za to je potrebno 80 sekundi što je duplo je brže od 4G mreže te 10 puta brža od 3G usluga. Osim nevjerljivo brzog downloada, njen upload iznosi 37,5 megabita u sekundi. U Južnoj Koreji na LTE mrežu pretplaćeno je više od 60 posto od 33 miliona korisnika smartphonea. Asocijacija mrežnih operatera GSA, predviđa da će LTE mreže biti dostupne u 87 zemalja do kraja ove godine. Najnaprednija mreža će biti dostupna u Seoulu i njegovom predgrađu. Stručnjaci tvrde kako ova napredna LTE tehnologija ima i dosta prostora za poboljšanje, a najveći proizvođač smartphonea na svijetu, Samsung Electronics, već je izbacio prvi smartphone prilagođen ovoj mreži Galaxy S4 LTE-A.

Priredio Ivo Tokić

Novo Kinesko carstvo: Sada Kina ima i najbrže super računalo na svijetu

Kinesko nacionalno sveučilište obrambene tehnologije u Changshi predstavilo je javnosti najbrže super računalo na svijetu Tianhe-2. Ono sadrži 3 milijuna procesorskih jezgri i može obaviti više od 30 kvadrilijuna izračuna u sekundi. Time je iza sebe ostavio američkog 'Titana' iz radionice Oak Ridge National Laboratories koji je sposoban obraditi 17.59 kvadrilijuna izračuna u sekundi.

Predviđa se da SAD, koji je imao dugogodišnju dominaciju u domeni super računala, neće razviti konkurentni sistem sve do 2016. kada se očekuje da će iz radionice američkog Ministarstva za energiju izići super računalo Trinity, koje bi trebalo biti u rangu Tianhe-2.

Ali, zapravo se spekulira, kako piše Wired, da će Tianhne-2 vjerojatno nadmašiti sve američke sistave za nekoliko godina što po sebi nameće pitanje ulaze li SAD dovoljno sredstava kako bi zadržao svoju dosad premoćnu poziciju u domeni super računala.

Koliko je kinesko super računalo napredno potvrdili su i američki stručnjaci:

- Najvažnija stvar u ovome sustavu je ne samo da ima vrhunske performanse, nego i da podrazumijeva i značajna ulaganja u tehnologiju - kaže Jack Dongarra, profesor računalne znanosti na Sveučilištu u Tennesseeju.

Tianhe-2 je gotovo u cijelosti kineski proizvod. Ima posebnu verziju Linuxa – Kylin koju je razvio National University of Defense Technology. Također ima svoju domaću opremu za umrežavanje. Koristi i kineske procesore za napajanje alata za upravljanje. Zapravo su jedina američka komponenta Intelovi mikroprocesori koji se koriste u sustavu za matematičke zadatke.

Tianhe-2

Pripremio: Ivo Tokić, izvor Dnevno.hr

Prevodenje u vrtlogu politike

Hrvatska pogrešno prevela Europski uhidbeni nalog! - Skandal oko „Lex Perkovića“

Hrvatski pravnici-jezikoslovci potpuno su netočno preveli propis EU koji je trenutačno politički najosjetljiviji u odnosima Zagreba i Bruxellesa jer tumačenje tog propisa izravno utječe na pitanje može li tzv. lex Perković ostati na snazi ili će ga Hrvatska morati mijenjati. Propis koji se zove "Okvirna odluka Vijeća o europskom uhidbenom nalogu" u članku 32. govori o tome da svaka država EU može odlučiti da se nalog ne primjenjuje na kaznena djela počinjena prije 7. kolovoza 2002. godine. No, ključan podatak u toj rečenici u članku 32. je kada države mogu propisati takvu iznimku. Upravo je taj podatak predmet spora Zagreba i Bruxellesa, i upravo je taj podatak – slučajno ili ne – pogrešno preveden u hrvatskoj verziji.

Službeni hrvatski prijevod glasi: "nakon što Vijeće usvoji ovu Okvirnu odluku". Taj izraz podrazumijeva da je iznimku od primjene naloga na kaznena djela počinjena prije 2002. moguće uvesti bilo kada nakon 2002., kad je Okvirna odluka usvojena. No, usporedbom s engleskom, francuskom i još 19 drugih službenih jezičnih verzija tog istog propisa lako je uočiti da je hrvatski prijevod netočan. Ono što je na hrvatski jezik prevedeno kao "nakon što Vijeće usvoji" u odluci na engleskom jeziku glasi ovako: "at the time of the adoption". U odluci na francuskom: "au moment de l'adoption". Na njemačkom: "zum Zeitpunkt der Annahme". Na talijanskom: "al momento dell'adozione". Jedino prijevod na slovenski jezik ima istu pogrešku kao i prijevod na hrvatski.

– Ako u hrvatskoj verziji umjesto "u trenutku usvajanja" zaista piše "nakon što Vijeće usvoji", onda je to ozbiljna pogreška koju su učinili pravnici-jezikoslovci u Vijeću EU koji su odobrili takav tekst. Moramo ih pitati zašto nisu točno preveli – rekao je medijima u Bruxellesu izvor upoznat sa sporom oko primjene europskog uhidbenog naloga u Hrvatskoj. No, taj je sugovornik napomenuo kako je nemoguće da je hrvatska Vlada progurala tzv. lex Perković zbog netočnog prijevoda.

– Bez obzira na eventualnu netočnost prijevoda, hrvatskim dužnosnicima je, u kontaktima na tehničkoj i na političkoj razini, objašnjeno što je pravno moguće učiniti temeljem Okvirne odluke Vijeća EU, a što nije moguće. U Hrvatskoj vrlo dobro znaju da je jedino u trenutku usvajanja odluke Vijeća 2002. bilo moguće uvesti vremensko ograničenje za primjenu europskog uhidbenog naloga – kaže izvor iz Bruxellesa.

Priredio Ivo Tokić, izvor Večernji list

Kako je netočan prijevod išao na ruku piscima "lex Perkovića"

Lijepo je, otkako je Hrvatska punopravna članica Europske unije, na novinarskim brifinzima u Europskoj komisiji staviti slušalice, prebaciti na kanal 24 i slušati simultani prijevod na hrvatski, novi službeni jezik Europe. I hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu kažu da je poseban osjećaj govoriti na materinjem jeziku i slušati simultani hrvatski prijevod govora koje drugi europski zastupnici drže na svojim jezicima. U Vijeću EU, međutim, nisu svi hrvatski diplomati imali tako lijepo iskustvo. Neslužbeno se govori da su neki ostali iznenađeni kad su na sastancima radnih skupina na kanalu s hrvatskim prijevodom čuli prijevod koji im je zvučao kao čisti srpski. Nitko o tome ne želi službeno govoriti pa je nemoguće provjeriti je li to nečiji pogrešan dojam ili je Vijeće EU umjesto hrvatskih govornika zaposlilo srpske. Ako jest, bio bi to diplomatsko-politički problem na simboličkoj razini.

Na sadržajnoj razini nešto sasvim drugo pojavljuje se kao prvi problem u prevođenju propisa i dokumenata EU na 24. službeni jezik Unije. To je problem razlike između značenja riječi "u trenutku" i "nakon što".

Hrvatski prijevod članka 32. Okvirne odluke Vijeća o europskom uhidbenom nalogu (EUN) kaže da države mogu odlučiti odbiti primjenjivati EUN na kaznena djela počinjena prije 2002. ako zatraže takvu iznimku "nakon što Vijeće usvoji ovu okvirnu odluku". Iz izraza "nakon što" proizlazi da je to moguće učiniti bilo kada nakon 2002., kada je Okvirna odluka donesena. Ono što je, međutim, potpuno nevjerojatno, a do danas uopće nije bilo javno otkriveno, jest to da je hrvatski prijevod Okvirne odluke – netočan. Riječi koje su na hrvatski prevedene kao "nakon što Vijeće usvoji" u odluci na engleskom jeziku glase "at the time of the adoption", a u odluci na francuskom "au moment de l'adoption". Dakle, iznimku je bilo moguće uvesti "u trenutku" donošenja Okvirne odluke u Vijeću EU. Svakom djetetu u prvom razredu osnovne jasno je da formulacija "u trenutku" nije isto što i formulacija "nakon što". Kako su hrvatski pravnici-jezikoslovci učinili tako golemu pogrešku, i to baš na tako politički osjetljivom dijelu europske regulative?

Je li riječ o slučajnoj pogrešci prevoditelja ili svjesnoj, politički inspiriranoj "pogrešci" koja je kasnije poslužila kao pokriće za usvajanje kontroverznih promjena zakona poznatijeg kao "lex Perković"? Ne možemo sa sigurnošću tvrditi ovo posljednje, ali možemo upozoriti na slučajne podudarnosti. Pogreška u hrvatskom prijevodu, naime, slučajno se podudara s argumentima članova hrvatske Vlade koji tvrde da je Hrvatska imala pravo odlučiti ne primjenjivati europski uhidbeni nalog na kaznena djela počinjena prije 2002. jer su, eto, i neke druge zemlje EU odlučile to isto. A točan izraz u engleskom, francuskom i 19 drugih službenih jezičnih verzija tog istog propisa podudara se s argumentima članova Europske komisije koji tvrde da su, istina, neke zemlje odlučile ne primjenjivati EUN na zločine otprije 2002., ali jedini trenutak u kojem su države to mogle odlučiti bio je (i prošao) 2002., kad se usvajala Okvirna odluka Vijeća o EUN-u.

Pogledajmo kako je sporni dio članka 32. preveden na nama srodne slavenske jezike. Češki: "při přjetí". Bugarski: "pri priemaneto". Slovački: "v čase prijatia". Poljski: "w momencie przyjęcia". Dakle, "pri usvajanju" ili "u trenutku usvajanja". Od svih službenih jezika EU jedino prijevod na slovenski jezik ima istu pogrešku kao i prijevod na hrvatski. "Potem ko bo Svet sprejel ta okvirni sklep", glasi verzija na slovenskom jeziku. Ta upravo otkrivena netočnost u hrvatskom prijevodu propisa o europskom uhidbenom nalogu baca novo svjetlo na spor Banskih dvora s Bruxellesom oko "lex Perkovića".

Je li zaista slučajnost da je europski propis netočno preveden na hrvatski jezik baš u tom sitnom detalju oko kojega se spore Zagreb i Bruxelles? Moguće da je riječ samo o slučajnosti. Ali zašto onda Banski dvori i dalje uporno odbijaju pročitati točnu verziju članka 32. i ponašaju se kao da je netočna verzija prijevoda zaista i istinita? Kao da Hrvatska može učiniti nešto za što je jasno napisano da nije moguće učiniti još od 2002., kad je za to postojala kratkotrajna, ali nama nedostižna prilika. Nedostižna jednostavno stoga što 2002. nismo bili ni u EU ni u pregovorima o članstvu s EU.

Izvor: Večernji list, autor Tomislav Krasnec

Visoki kriteriji ili nešto drugo? Samo 5 Hrvata kvalificirano za prevođenje

Za posao prevođenja u EU javilo se 195 Hrvata, ali samo njih pet je ispunilo stroge uvjete natječaja. Opća uprava Europske komisije za usmeno prevođenje nije uspjela pronaći dovoljno kvalificiranih hrvatskih kandidata.

Prema podacima na službenom blogu Europskog ureda za odabir osoblja (EPSO), na jednom natječaju za konferencijske prevoditelje tražilo se 15 kandidata, a uvjete je zadovoljio jedan, dok je na drugom traženo 20 kandidata, a zadovoljilo ih je četvero.

Natječaj je raspisan 21. lipnja 2012. i 'već' godinu dana kasnije, 1. srpnja 2013., objavljeni su rezultati. Uvjeti za prijavu na natječaje bili su prilično strogi: "savršeno" znanje hrvatskog i jednog do dva službena jezika EU, ili pak znanje dva veća jezika EU, uz dovoljno znanje hrvatskog da se s njega može usmeno prevoditi.

Uz to je bila potrebna diploma iz konferencijskog prevođenja "koja odgovara četverogodišnjem studiju na sveučilišnoj razini", ili završen sveučilišni studij u trajanju od tri godine i završeno osposobljavanje za konferencijsko prevođenje ili završen sveučilišni studij od najmanje tri godine i godinu dana iskustva u konferencijskom prevođenju.

Kandidati bez dodatnog iskustva mogli su se prijaviti na natječaj za 15 prevoditelja na razini AD5 - najnižoj "općebirokratskoj" razini u institucijama EU koja nosi početnu mjesecnu bruto plaću od 4349 eura - dok su se oni s još najmanje četiri godine iskustva, uključujući 100 dana konferencijskog prevođenja, mogli prijaviti za 20 prevoditelja na razini AD7 - s početnom bruto plaćom od 5568 eura.

Na natječaj na razini AD5 prijavilo se 136 kandidata, a za AD7 59. Svi su pozvani na testiranja verbalnog, numeričkog i apstraktnog zaključivanja, nakon čega je u drugi krug pozvano točno onoliko kandidata koliko je bilo planiranih mjesto na listi potencijalnih kandidata - tzv. rezervnoj listi s koje pojedine institucije mogu zaposliti kandidate na konkretna radna mjesta: 15 za AD5 i 20 za AD7. To je neobično jer uobičajeno je da EPSO u drugi krug poziva 2,5 puta više kandidata od mesta na rezervnoj listi, a za ovaj natječaj trebalo ih je biti tri puta više.

U drugom krugu, uz praktično testiranje prevoditeljskih znanja i sposobnosti, testirane su 'meke vještine' koje EPSO, kroz strukturirani intervju, prezentacijske vještine i grupnu vježbu, testira kod svih svojih kandidata: analiza i rješavanje problema, komunikacija, postizanje kvalitete i rezultata, učenje i razvoj, prioritiziranje i organiziranje, otpornost (prije svega na stres), rad s drugima i liderске sposobnosti. Kao i u prvom krugu, i tu postoje pragovi koje treba zadovoljiti - treba skupiti otprilike 50 posto bodova na svakoj vještini koja se ocjenjuje, no očito je to uspjelo tek rijetkima.

Problem je zasigurno i u tome što se vjerojatno najbolji naši prevoditelji nisu ni prijavili - unatoč tomu što su plaće u institucijama EU primamljive, konferencijski prevoditelji mogu mnogo više zaraditi ako za Bruxelles rade honorarno, navodno i do 400 eura dnevno.

Ne čudi stoga što je sličnih problema EPSO imao i s natječajem za "lawyer linguists", hrvatske pravnike koji bi u institucijama EU radili kao prevoditelji zakonskih akata.

Razina je AD7, natječaj je raspisan u lipnju prošle godine kao i za usmene prevoditelje, prijavilo se 95 ljudi, a kada su prošli tjedan objavljeni rezultati, pokazalo se da je na listi umjesto traženih 35 kandidata za rad na Europskom sudu, kriterije zadovoljilo njih sedam. Uz diplomu Pravnog fakulteta i savršeno znanje hrvatskog jezika, tražilo se znanje francuskog te engleskog, njemačkog, talijanskog ili španjolskog.

Preneseno: Jutarnji list

Osvrt ... problem slobode političkog i znanstvenog izražavanja

Zemlja birokratskog zuluma

Pomalo se sliježe buka oko zamisli da bi novine s manje od 25.000 riječi trebale plaćati PDV po većoj stopi. Šteta, jer ekonomske implikacije toga birokratskog zuluma nisu u cijelosti sagledane

Ako na manje riječi ide veći porez, očito se prepostavlja da je bujica riječi nešto što je veoma važno za zdravlje naroda. Kao da živimo u idiličnoj oazi mira i tišine pa su nam potrebni skribomani koji će vrckavim naslovima i borbenim rečenicama trgnuti narod iz intelektualne letargije. Dajmo im porezne poticaje!

Iako se ideja 'više je bolje' ponekad opravdava time da 'kvantiteta daje kvalitetu', takvo opravdanje u ovom slučaju ne vrijedi. Naime, u prostoru proizvodnje i prijenosa ideja – a novine pripadaju toj vrsti djelatnosti, pametne se stvari najčešće izriču s vrlo malo riječi. U najgorem slučaju, između kvantitete i kvalitete ne postoji čvrsta veza.

Murtić i Motika: tko je trošio više boje?

Kao suprotnost toj tezi, zamislimo birokrata - vjerojatno bi i taj bio zaposlen u Ministarstvu kulture, koji bi tvrdio da je Edo Murtić nekoliko puta bolji slikar od Antuna Motike, jer je u prosjeku, po jednoj slici, trošio nekoliko puta više boje. Ili zamislimo birokrata koji bi potpisao 'državni nalaz' o tome da je pjesnik Danijel Dragojević, zbog njegova brilljantno reduciranog izričaja, bitno lošiji pjesnik od Ivana Gorana Kovačića jer je potonjem trebalo malo više riječi da izrazi svoje misli i osjećaje. Znanost također vrvi primjerima koji opovrgavaju postavku da kvantiteta daje kvalitetu: Goedelov teorem koji je iz temelja promijenio filozofiju i logiku XX. stoljeća izvorno je zapisan na samo šest (6) stranica. Najbolje primjere koji opovrgavaju postavku da kvantiteta daje kvalitetu pronaći ćemo u poduzetništvu. Što, naime, radi uspješan poduzetnik? Efikasno proizvodi i/ili distribuira ono što je ljudima potrebno. Zbog toga je konkurentan. Ne samo da zadovoljava potrebe ljudi, nego to čini na razmjerno jeftin i cjenovno pristupačan način.

U tom smislu, u uspješnom poduzetništvu postoji nešto duboko estetsko. Riječ je o minimalističkoj estetici koja se reflektira u sposobnosti da se s malo napravi puno. Stalno treba ponavljati da je ekonomska sposobnost da se iz malo napravi puno moralna i lijepa. Ne samo zbog toga što je na njoj izrasla civilizacija, nego prvenstveno stoga što je u našoj kulturi takav pogled na estetiku (uspješnog) poduzetništva gotovo nepoznat. Naime, poduzetništvo se u nas u pravilu prikazuje i poima kao nešto suprotno moralnome i lijepome pa se povezivanje poduzetništva s lijepim osobinama većini naše publike doima poput hereze.

Usprkos prevladavajućem stavu, ekonomski uspješno poduzetništvo često je ljepše i korisnije od gospodarskih (ali i umjetničkih i intelektualnih) djela u kojima se osjećaju ili vide rasipništvo, arogancija, razmetanje, lutanja i nepotrebne veličine i gubici. Upravo bi o tome mogla biti riječ kada su u pitanju neki mediji: ponavljanje odavno prerađena sadržaja, govorenje napamet, dizanje buke ni oko čega, namjerno pokretanje psihosomatskih reakcija publike nadražujućim naslovima; sve bi to mogla biti glavna obilježja komunikacije, kao i onih čije poruke mediji (s više od 25.000 riječi) revno prenose. I sada bi ih zbog toga trebalo porezno nagraditi?

Na brodu koji tone

Naizgled besmislena birokratska odluka o oporezivanju premalog broja riječi u našoj je javnosti ipak naišla na određenu osudu. No ona je uglavnom bila inspirirana brigom za očuvanje općih humanističkih načela poput jednakih uvjeta i prava u izricanju javne riječi. Propustilo se zabilježiti da je porezna mjera zasnovana na brojanju riječi ujedno tragično neefikasna - ekonomski ružna koliko i bezobrazna.

Do sada su stvari otiskele predaleko i u konkretnom se slučaju ne daju vratiti na početak. Jedino što preostaje jest potražiti odgovor na pitanje zašto ne vidimo, ili vidimo, ali prešućujemo, ekonomsku štetu birokratskoga zuluma? Otkud šutnja, to iako pomirenje naše politike, 'intelektualne elite' i javnosti, s pretjeranom ambicioznosću nesposobne državne administracije?

Moć državnih poticaja ne očituje se kroz one koji u njima uživaju. Vlastodršci svih boja znaju da je dovoljno neodabranima dati da gledaju kako država-majka nekome drugome udjeljuje milost. Dovoljno dugim gledanjem u tuđi privilegij isključeni postaju vjerniji od nezahvalnika koje država timari. Državni levijatan zahvaljujući njihovom čeznutljivom pogledu besplatno reproducira svoju moć - hrani se nadom isključenih da bi i oni jednoga dana mogli prikopčati svoje usne na toplo vime neke stavke državnoga proračuna ili poreznog sustava.

Ta je perverzna nada proizvela masovnu toleranciju prema birokratskom zulumu. Zbog prevladavajućeg je oportunizma na ovim prostorima više od stotinu godina normalno jamrati, ali prihvatići državne odluke, probati ih zaobići, no ako ne ide, pognuti glavu i prilagoditi se, a političare pustiti da uglavnom rade sve što hoće. Na toleranciji prema birokratskoj samovolji izrastao je kaotičan

javni sustav čije razmjere ne bi znao opisati ni neki novi Kafka. Uvjereni da živimo u, eto, od sutra normalnoj europskoj državi, nismo svjesni da živimo u birokratskoj nemani koja počiva na toni suludih propisa od kojih većina ima nekoga ne tako ludog zagovornika i potpuno suludo opravdanje. Prema tome, aktualna porezna diferencijacija novina prema broju riječi tek je vrh toga ledenoga brijege – najnoviji sloj tvrdih ljudskih prava i regulacije. U toj ljudski, koja je, kao ljudska od luka, sastavljena od mnogih slojeva, isprepliću se stari austrougarski, jugoslavenski, komunistički i tranzicijski birokratski slojevi, čiji nastanak i međusobne odnose više nitko ne pamti. Zbog toga nema više nikoga tko bi mogao doprijeti do njihovih korijena. Tako ostajemo n-ta generacija koja živi pod terorom toga birokratskog zuluma. Pod njime se, tih i mirni, prepušteni sudbini, davimo kao miševi na brodu koji tone. Jedino u što naši davitelji za to vrijeme mogu biti sigurni, jest da miševi zbog toga neće izći na ulice. Oni će i dalje, kao i oni koji iz nekih drugih razloga izlaze na ulice, živjeti u lažnoj nadi da će ih spasiti isti oni koji su potopili brod.

Preneseno: kolumnist Velimir Šonje, T-portal

Zašto novine odlaze u propast i zaborav?

Velik sam ljubitelj novina, one su za mene kao potrošača informacija najvažniji medij, no jasno mi je da polako odlaze putem audio-kaseta – u propast, nepovrat i zaborav. Novine su sve lošije i sve manje ljudi ih čita, a te su dvije činjenice, rekao bih, jedna drugoj i uzrok i posljedica. Pravi zatvoreni krug!

Sada već čuvena ideja po kojoj će država smanjiti porez novinama koje imaju više od 25.000 riječi nekima je na prvi pogled samo smiješna. No spremnost Vlade da se izloži kritikama, a katkada i porazi, zbog mjerjenja kvalitete brojem riječi, zanimljiva je ilustracija potpune nemoći države i društva da spase tiskano novinarstvo. Ukratko, za kvalitetu novina nitko se ne bori, nema joj mesta u sustavu.

Da, istina je da sve ambiciozne novine propadaju – tjednik Nacional nestao je tek kada je prestao slaviti Hrvoja Petrača i slične poduzetnike. Ali propadaju i neambiciozne novine – zbog silne utrke za 'nezahtjevnim' čitateljem, naše su najčitanije novine popularne kao Autohtona hrvatska stranka prava ili Socijalistička radnička partija.

Zapravo, nepravedan sam. Navedene stranke, čak i ako se ugase, samo imenom mogu privući više birača nego što senzacionalističke novine mogu naći čitatelja, iz čega bi apostoli senzacionalizma u našem novinarstvu mogli izvući neke zaključke (ako im je stalo do novinarstva, dakako...).

Kome služe novine?

Jako sam sklon ideji da država potiče kvalitetu novina, jer su sadašnje novine ispod razine svojih potencijalnih čitatelja, što ih vodi ravno u propast (čime se ugrožava i demokracija), a država očito ne zna kako bi im pomogla. No nije država jedini problem. Premda se svi prave kao da postoji slobodno tržište koje guši kvalitetu novina, jer kvaliteta, kažu, nema svoju publiku, ja trag slobode tržišta vidim samo u činjenici da ljudi odbijaju plaćati tiskani sadržaj ako ga besplatno mogu naći na internetu. Razvodi, spolni život slavnih ljudi, povećanje grudi – to nisu teme za vodeće dnevne novine. Uostalom, zar nije naše tiskano novinarstvo tek jedan od stupova oglašavanja trgovackog kartela, grupice koja je svakako više pridonijela uništavanju proizvodnje u Hrvatskoj od medicinskih sestara i učitelja na koje se svako malo obruše tiskani mediji? Zar nije svakom jasno da su najambicioznije novine, uz tu reklamnu funkciju, u razdoblju vlasti HDZ-a prvenstveno služile obračunima frakcija te stranke, a u razdoblju vlasti SDP-ovih koalicija njihovim lijevo-liberalnim obračunima?

Pravi su novinarski sadržaji u našem tisku, nažalost, tek sporedni sadržaj, baš kao što film snimljen prema video-igrici. Doduše, ima i likove i priču, a često i atmosferu, no ništa od toga nije razlog zašto se ekraniziraju video-igrice. Možda sam konzervativac i romantik, ali mislim da će bez slobode naše novinarstvo uvenuti, što se najbolje vidi u nekim novinama naših nacionalnih manjina. One smiju pisati protiv svih osim protiv svojih nacionalnih vođa, a navodno se jako protive nacionalizmu.

Dakle, nema razlike u tome ulaguje li se novina Vladi, vlasniku ili glavnim oglašivačima, a i Vlada je, uostalom, u veoma dobrim odnosima s tim istim oglašivačima. Stoga mislim da nemamo ni prave novinske koncerne niti prave izdavače novina, one kojima bi novine bile glavni proizvod. Da imamo pravih izdavača, možda bi neki od njih razmišljali o segmentu građanstva koji bi rado čitao kvalitetne

nacionalne dnevničke i tjedničke (kvragu – pa valjda u ovoj državi smije biti barem jedna kvalitetna dnevna i jedna kvalitetna tjedna novina?).

U ovom sam slučaju, u nedostatku boljih ideja, prilično sklon kapitalizmu zapadnoeuropskog tipa, jer taj ne uništava automatski kvalitetne novine, baš kao što ne uništava automatski ni zdravstvo ni prosvjetu, ali ni tu nije kraj mukama... Premda smo kvalitetnih novinara uvijek imali, kvalitetnih novina zadnjih desetljeća, naime, baš i nije bilo jako puno, unatoč mitovima o Slobodnoj Dalmaciji urednika Joška Kulušića ili o tjedniku Danas 1980-ih...

Ako mi ne vjerujete – čitajte u knjižnicama godišta tih mitskih novina, pa sami zaključite koliko su bile profesionalne i dobre. Te su tiskovine, rekao bih, bile kvalitetne samo u odnosu prema iznimno niskim kriterijima slobode tiska u socijalizmu i u najcrnijim ratnim godinama. A, gledajući razdoblje nakon raspada Jugoslavije, mislim da se kvaliteta novina u globalu mjeri prema kriterijima što su ih uspostavili (recimo napokon popu pop, a bobu bob) Maroje Mihovilović, Marinko Božić, Ninoslav Pavić, Stipe Orešković, Branko Tuđen, Denis Kuljiš, Nenad Ivanković i, dakako, Ivo Pukanić, a te kriterije održavali su i osvježavali njihovi brojni učenici (Tomislav Wruss, Sina Karlić, Mladen Pleše...). Sviđalo se to nama ili ne, mislim da su navedeni ljudi i dalje mjera našeg tiskanog novinarstva, bez obzira jesu li još u tom poslu ili su ostali u legendama.

I dalje ću kupovati novine, čak i kada nastave otpuštati novinare i voditi hajke na predsjednikove, premijerove ili Karamarkove protivnike... No ovisnika kao što sam ja jednostavno nema dovoljno. Ako se tisak napokon ne organizira kao pravo novinarstvo, vjerujem da će propasti i prepustiti čitav javni prostor televiziji i internetu. Krivci za to će, kao doajeni novinarstva, vjerojatno predavati na privatnim školama i sveučilištima koja su sami pomogli osnovati, a za bavljenje novinarstvom čak ni njih više neće imati tko plaćati.

Kada se već profesionalni novinari ne smiju zahvaliti svojim utemeljiteljima na tom velebnom uspjehu, dopustite da im se ovim tekstrom zahvali jedan vjerni kupac njihovih proizvoda.

Preneseno: kolumnist Nikica Gilić, T-Portal

Povodom napada na Vojnu povijest

Povjesničar i novinar Zvonimir Despot uređuje magazin Vojna povijest (VP) koji je počeo izlaziti u travnju 2011. godine. Nakon brojnih napada u hrvatskim medijima da magazin Vojna povijest (VP) veliča ustaški pokret, te nakon što je Večernji list kao izdavač zaprimio odluku ministra znanosti, obrazovanja i sporta Željka Jovanovića o povlačenju preporuke korištenja VP-a u nastavi povijesti u svim osnovnim i srednjim školama, stigle su reakcije povjesničara sa svih strana:

Što je to sporno u novom broju Vojne povijesti?

Iako od 1. srpnja 2013. Hrvatska postaje članicom Europske unije, da je pred nama još dugačak put do istinski demokratskog društva dokazuju i zbivanja oko najnovijeg broja časopisa Vojna povijest. Naime, naslovna tema ovog broja jest "Ustaška vojnica - uspostava, ustroj i početni razvoj oružane sile Ustaškog pokreta", što je izazvao burne reakcije u medijima Republike Srpske, a što su zatim prenijeli i ovdašnji mediji i to doslovce i slovom i duhom. O standardima koji vladaju u novinarstvu Republike Srpske ne bih htio raspravljati, ali vjerujem da čitatelje ne treba previše podsjećati kako su njihovi mediji izvještavali o događajima na ovim prostorima 90-tih godina i kad danas po toj istoj metodi banjalučke novine "Press" potpuno tendenciozno i iskrivljeno interpretiraju navedeni članak, to ne bi trebalo nikog previše čuditi. Međutim, kada hrvatski mediji potpuno nekritički prihvate ovako sročen tekst i prenesu ga na svojim stranicama za zapitati se je što ovdje nije u redu? Ako postoji prijepor oko nekog pitanja i o tome želite izvještavati, zar nije uobičajena novinarska praksa kontaktirati obje strane? Nije li to osnovni preduvjet za profesionalno i nepristrano novinarstvo?

Za neke očito nije jer u ovom slučaju nitko nije kontaktirao ni uredništvo Vojne povijesti, ni autora spornog teksta, već su odmah uslijedila lijepljenje etiketa i navodi da članak veliča, to jest, "glorificira ustaštvo". I ne samo to, iz natpisa u hrvatskim medijima vidljivo je da većina novinara koja su pisala o ovoj temi nisu ni pročitala članak, a neki to nisu ni prikrivali, poput nepotpisanog novinara s T-portala, koji je u svom tekstu iznio da je članak "Ustaška vojnica-uspostava, ustroj i početni razvoj oružane sile Ustaškog pokreta" pročitao samo "površno". To ga međutim nije priječilo da iznese teške optužbe na račun Vojne povijesti, pa je za zapitati se kakvi to standardi vladaju u hrvatskom novinarstvu kada se ovakve optužbe mogu iznositi bez ikakve prethodne provjere?

Nakon ovakvih natpisa uslijedila je reakcija i bivšeg predsjednika Stjepana Mesića, koji je čak zahtijevao zabranu ovog broja Vojne povijesti i njegovo povlačenje iz prodaje jer da je riječ "dobro zamišljenoj i realiziranoj kampanji rehabilitiranja ustaštva". Naravno, što je sporno u tekstu nije naveo i za pretpostaviti je da ga nije ni čitao, ali ni on to nije smatrao preprekom u donošenju ovakvog suda i traženju njegove zabrane.

Na članak je reagirao i Savjet za nacionalne manjine, međutim, iz njihovog pisma upućenom uredništvu Vojne povijesti ponovno se može razaznati da se ni Savjetu nije dalo čitati članak. U pismu se uredništvo Vojne povijesti optužuje za prešućivanje zločina počinjenih od strane NDH, što je naprosto netočno, a u to su se mogli i sami uvjeriti da su čitali dalje od naslova i da su došli do trećeg odlomka na prvoj stranici teksta.

I na kraju oglasilo se Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta koje je zatražilo stručno mišljenje od povjesničara, koji su navodno pročitali ne samo sporni broj Vojne povijesti, već i posljednjih šest, te jednoglasno zaključili "...da su naslovnica, kao i način na koji su obrađene pojedine teme u broju 27 iz lipnja ove godine neprihvatljivi za korištenje u osnovnim i srednjim školama. Za ovo je Ministarstvo, naime neprihvatljivo veličanje bilo kojega totalitarnog režima pa svaki sadržaj koji k tome teži oštro osuđujemo. Nezavisna stručna mišljenja upućuju na neprihvatljivost sadržaja i u nekim prethodnim brojevima časopisa VP-magazina za vojnu povijest." Iz ovog priopćenju nije vidljivo tko su ti nezavisni stručnjaci, po kojem su kriteriju odabrani da iznose svoj vrijednosni sud, čime se to veličaju totalitarni režimi i što je to konkretno sporno u načinu na koji su obrađene teme iz broja 27. i u nekim prethodnim brojevima Vojne povijesti. Presuda je međutim jasna: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta povlači svoju preporuku za korištenje VP-a kao dodatno nastavno sredstvo za korištenje na satovima povijesti u školama i ponovno ga može dobiti samo pod uvjetom da svaki pojedinačni broj časopisa prije njegovog tiskanja dostavi na mišljenje Agenciji za odgoj i obrazovanje i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Iako je riječ samo o davanju preporuke, u posljednjoj rečenici teško se je oteti prizvuku cenzure.

Iz cijelog ovog slučaja vidljivo je da demokratske vrijednosti u mnogim segmentima našeg društva još uvijek nisu zaživjele. Diskreditiranje i blaćenje putem medija, proizvoljno donošenje sudova, nespremnost na dijalog i na saslušavanje mišljenja suprotnog vlastitom, odlike su ideološkog načina razmišljanja. Članak "Ustaška vojnica-uspostava, ustroj i početni razvoj oružane sile Ustaškog pokreta" zapravo je presjek knjige "Ustaška vojnica. Oružana sila ustaškog pokreta u Nezavisnoj državi Hrvatskoj", znanstvenog rada na kojemu su osim mene radili i Mario Werhas, dr. sc. Bojan Dimitrijević i Zvonimir Despot. U predgovoru knjige kolega Dimitrijević je zapisao: "Istraživati i pisati o temama vezanim uz Ustaški pokret za znanstvenike je oduvijek predstavljao svojevrstan rizik. Činjenica je da su i NDH i Ustaški pokret, pa otuda i Ustaška vojnica, bili definirani negativno još u vrijeme socijalističke Jugoslavije terminima kao fašistički, kvislinski ili zločinački. Stoga je uvijek postojao svojevrstan rizik da znanstvenik koji se usudi istraživati te teme, bez obzira na to koliko objektivan pri tome bio, bude i sam politički okvalificiran kao 'ustaški', 'proustaški' ili čak 'profašistički' nastrojen. Čak i u vrijeme socijalističke Jugoslavije kada su se povjesničari, osvjedočeni članovi komunističke partije, bavili ovom temom, bilo je preporučljivo staviti koji epitet (takozvani, kvislinski itd.) ispred naslova tema koje je 'pokrivala' NDH. Također, činjenica da su pripadnici Ustaškog pokreta imali odlučujuću ulogu u nastanku NDH utjecala je da se terminom 'ustaški' obuhvati i ono što je bilo izvan pokreta ili vojnica. Došlo je tako do sveopće kontaminacije povjesnih tema iz razdoblja NDH terminom ustaški, naravno ako ona nije bila partizanska ili antifašistička. Ovaj trend uočljiv je i kod pojedinih istaknutih povjesničara toga razdoblja, kako u Hrvatskoj, tako i u drugim republikama tadašnje Jugoslavije."

Očito je da ovakav način razmišljanja u Hrvatskoj još uvijek snažno prisutan. Kako drukčije objasniti napade na članak koji pokušava objasniti kako i zašto je došlo do ustrojavanja Ustaške vojnica, kakav je bio njezin ustroj, njezino djelovanje i što je sve utjecalo na njezin razvoj. A da potreba za ovakvim radovima postoji, svjedoči i posvemašnje neznanje u većini tekstova i priopćenja na ovu temu iz kojih se vidi da većina nije ni upoznata sa samim terminom Ustaška vojnica i njezinim značenjem. Arhivski izvori o Ustaškoj vojnici samo su fragmentarno sačuvani i istraživanje i objavljivanje znanstvenih povjesnih radova na ovu temu dovoljno je složeno i bez ovakvih ideoloških podmetanja. Znanstvena obrada temelj je svake rasprave o spornim pitanjima iz naše prošlosti, a dijalog koji iz toga proističe indikator je stupnja demokratizacije određenog društva.

Amir Obhođaš

Reakcija ministarstva zapravo je napad na povjesnu znanost

Kao povjesničar neugodno sam iznenađen odlukom Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta o povlačenju preporuke za korištenje časopisa Vojna povijest u osnovnim i srednjim školama. Časopis je u proteklom razdoblju na vrlo stručan način radio na edukaciji učenika i pomagao u izučavanju vojne povijesti. Kao povjesničar, ali i autor nekoliko članaka u časopisu VP mogu iskazati samo riječi pohvale za stručnost i profesionalnost kolege Zvonimira Despota. Također smatram kako je reakcija spomenutog ministarstva zapravo napad na povjesnu znanost, a koja je već neko vrijeme u nemilosti vladajućih struktura. Ne vidim ništa sporno u naslovniči na kojoj je prikazan Jure Francetić, kao neosporno značajna osoba iz hrvatske vojne povijesti. Podsjetio bih kako je časopis VP u nekoliko navrata na svoje naslovnice stavljao osobe iz tzv. lijeve i desne povjesne perspektive, no nikada to nije izazvalo sablazan kod nadležnog ministarstva.

Znači li ovaj presedan zabranu proučavanja vojne povijesti ili samo proučavanje onih osoba koje određeni režim u trenutku svoje vlasti smatra podobnjima? Vraćamo li se mi to u doba komunističkog totalitarizma, kada su kolegama povjesničarima recenzije pisali partijski komesari, potpuno neobrazovani na polju historiografije? Potpuno mi je nejasno kako netko u današnje demokratsko doba može zabraniti proučavanje bilo kojeg dijela hrvatske ili svjetske povijesti. Kao profesor povijesti apeliram na nadležno ministarstvo da povuče apsolutno nerazumnu odluku i dopusti slobodu izučavanja povijesti bilo kojeg razdoblja čovječanstva bez ikakvih ideoloških predznaka.

Domagoj Novosel

Jel' MOZS-u prihvatljivo da djeca znaju kako izgleda Hitler?

Zanimljiva mi je činjenica da ne postoji objašnjenje u čemu anonimni izvori temelje svoju tvrdnju o navodnom veličanju totalitarnog sustava. Ministarstvo pored sadržaja ističe naslovnicu, na kojoj je prikazan ustaški krilnik Jure Francetić, kao neprihvatljivu. Iстicanje slike vojskovođe na naslovniču magazina koji se bavi izučavanjem vojne povijesti kao neprihvatljivu činjenicu smatram zlonamjernim i paušalnim tumačenjem koje nema veze s povijesnom, kao ni s obrazovnom znanosti. To je praksa koja je svojstvena samo totalitarnim režimima, a kojoj ne bi trebalo biti mesta u zdravom demokratskom sustavu. Tragom iznijetog može se zaključiti kako MOZS smatra neprihvatljivim da djeca u osnovnim i srednjim školama znaju kako su izgledali Hitler, Staljin, Mussolini, Tito, Ante Pavelić i ostali pripadnici totalitarnih režima. Zaklučak s kojim se ne mogu pomiriti i koji je daleko od prakse zapadnih zemalja.

Analizom sadržaja također nisam mogao ustanoviti koji dio MOZS smatra neprihvatljivim. U tekstu o Ustaškoj vojnici, kolega Obhođaš vrlo profesionalno obrađuje razvoj, sastav i borbeni djelovanja oružane sile Ustaškog pokreta. U prvom dijelu teksta pažnja je posvećena zločinima koje je ova postrojba počinila nad srpskim stanovništвом i neistomišljenicima. Tako da mi nije jasan stav anonimnih stručnjaka MOZS prema kojemu se tekst bavi veličanjem ustaškog režima. Nameće mi se zaklučak da Ministarstvo smatra da je već i samo izučavanje i pisanje o oružanoj sili ustaškog režima ujedno i njegovo veličanje. Praksa svojstvena upravo totalitarističkim režimima.

Danijel Tatić

VP zadovoljava i profesionalni, ali i puki čitalački habitus

Iako svjetska javnost slične magazine poznaje dugi niz desetljeća, hrvatski magazin "Vojna povijest" svojom se kvalitetom svrstao uz bok svjetskoj . Štoviše, kroz svoje dvogodišnje izlaženje on je "ugostio" brojne znanstvenike, profesore, kolekcionare i ljubitelje vojne povijesti što i nije čest slučaj u puno dužoj povijesti nekih svjetskih magazina. Svi su oni, dužim ili kraćim prilozima, iznosili svoja istraživanja i observacije, stremeći popularizaciji ove tematike na hrvatski javni i znanstveni prostor.

Uvjeroj sam se više puta u veliku popularnost magazina kod svojih kolega, nastavnika povijesti u hrvatskim školama. Prepoznali su ga kao jedan od kvalitetnijih izvora informacija, donoseći priloge i teme o događajima koji u stručnoj literaturi nisu toliko zastupljeni.

Obzirom na ekonomsku situaciju i stanje knjige u hrvatskom kulturnom prostoru ova konstatacija nije čudna, ali je zabrinjavajuća i upozoravajuća. Posebno se to odnosi na teme Domovinskog rata, pa se "Vojna povijest" nametnula kao jedan od sveobuhvatnijih izvora, još nedovoljno prezentirane nedavne hrvatske povijesti. Tako sam bio svjedokom jednog dojmljivog i nadasve kvalitetnog primjera dobre nastavne prakse na 6. Državnom seminaru o Domovinskom ratu za nastavnike i profesore povijesti osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Seminar je održan u Zadru 24. – 27. ožujka 2013.

godine, gdje je jedan od često citiranih i korištenih izvora na temu "Slavonski Brod u Domovinskom ratu" bio upravo magazin "Vojna povijest". Ovo nije izolirani slučaj korištenja magazina u nastavnom procesu, ali je prezentacijom bio vrijedan spomena.

Stjepan Bekavac

Mesić je taj koji je glorificirao Ustaški pokret

Jedan od nedavnih brojeva magazina „Vojna povijest“ imao je na naslovniči temu i fotografiju iz vremena JNA. I tada sam napisao kako je JNA, bez obzira na naše osjećaje, na agresiju, na rat, dio naše vojne povijesti te da ni u kojem slučaju tu temu ne smijemo izbjegavati. Bilo je i nekoliko ružnih reakcija na objavu te teme na naslovniči, što je možda i donekle razumljivo, posebice ako je riječ o ljudima koji su osobno doživjeli strahote agresije i rata, izgubili svoje bližnje, svoju imovinu, nastrandali... No mi se u VP-u bavimo izučavanjem hrvatske vojne povijesti iz svih razdoblja, a JNA je obilježila dobar dio hrvatske povijesti 20. stoljeća, baš kao i partizani za Drugog svjetskog rata. Bilo je na naslovnicama i drugih tema vezanih uz pobjedničku stranu u Drugome svjetskom ratu, ovu domaću, pa smo imali Franju Tuđmana u partizanima, Glavni štab Hrvatske, operaciju židovskih padobranaca, Titovu bitku za Trst... Tu su i dva ovogodišnja posebna broja, o Crvenoj armiji i američkoj vojsci u Drugom svjetskom ratu.

Bio sam prilično siguran da će biti svakavih, pa i burnih reakcija i na temu ovoga broja, na Ustašku vojnici, na sliku Jure Francetića na naslovniči. No i na ovaj način, s otvaranjem i ove teme o Ustaškoj vojnici, VP svima dokazuje i pokazuje kako se treba odnositi prema proučavanju povijesti – nema više ideologizacije, nema tabua, nema skrivanja, nema navijanja. To sam već više puta naglasio u uvodnicima magazina. I to su prepoznali mnogobrojni čitatelji.

Kad je riječ o ovoj temi, istraživati i pisati o temama vezanim uz Ustaški pokret za znanstvenike je oduvijek predstavljao svojevrstan rizik. Činjenica je da su i NDH i Ustaški pokret, pa otuda i Ustaška vojnica, bili definirani negativno još u vrijeme socijalističke Jugoslavije terminima kao fašistički, kvislinški ili zločinački. Stoga je uvjek postojao svojevrstan rizik da znanstvenik koji se usudi istraživati te teme, bez obzira na to koliko objektivan pri tome bio, bude i sam politički okvalificiran kao 'ustaški', 'proustaški' ili čak 'profašistički' nastrojen. Čak i u vrijeme socijalističke Jugoslavije kada su se povjesničari, osvjedočeni članovi komunističke partije, bavili ovom temom, bilo je preporučljivo staviti koji epitet (takozvani, kvislinški itd.) ispred naslova tema koje je 'pokrivala' NDH. Također, činjenica da su pripadnici Ustaškog pokreta imali odlučujuću ulogu u nastanku NDH utjecala je da se terminom 'ustaški' obuhvati i ono što je bilo izvan pokreta ili vojnica. Došlo je tako do sveopće kontaminacije povjesnih tema iz razdoblja NDH terminom ustaški, naravno ako ona nije bila partizanska ili antifašistička. Ovaj trend uočljiv je i kod pojedinih istaknutih povjesničara toga razdoblja, kako u Hrvatskoj, tako i u drugim republikama tadašnje Jugoslavije.

Što je još gore, aktualne političke podjele u hrvatskom političkom životu, kao i posljedice rata 1991.-1995., koje se osjećaju na području čitave bivše Jugoslavije, i nadalje otežavaju objektivno sagledavanje pojedinih pitanja iz razdoblja NDH, odnosno da se tim temama pridoda određen ideološki naglasak. S druge strane, pojava vala novog 'antifašizma' u javnom diskursu posebno je utjecala da se bavljenje NDH proglašava tzv. 'povjesnim revizionizmom'. Široko postavljen 'antifašizam' čak je i kod pojedinih znanstvenika uspostavljen kao svojevrstan kriterij istine, a jezik osuda bavljenja povješću NDH bliži je staljinističkoj ratnoj promidžbi, nego jeziku činjenica.

Stoga je i najnovija reakcija bivšeg predsjednika Stjepana Mesića na tragu staljinističkih i boljevičkih manira, kad se trebalo zabranjivati, pa i likvidirati, sve što je nepočudno. Nadam se da će bivši predsjednik Mesić, kao i svi koji misle kao on, idući put pažljivije govoriti o ovim temama, a ne da truje hrvatski javni prostor traženjem zabrana koje smo imali do 1990. godine. Ako je netko glorificirao Ustaški pokret, to je onda upravo bio bivši predsjednik Mesić, čiji su govorovi javno dostupni na internetu. Kako je komentirao moj dobar prijatelj i kolega, zanimljivo, gdje je ta objektivnost današnjih hrvatskih političara? Već je i Italija uspjela razjasniti svoju vojnu povijest unatoč svim sukobima od lijeve do najdesnije strane, a Hrvati ne mogu. Šteta.

Zvonimir Despot
Glavni urednik "Vojne povijesti"

Časopis je popunio prazninu koja je postojala u našoj historiografiji

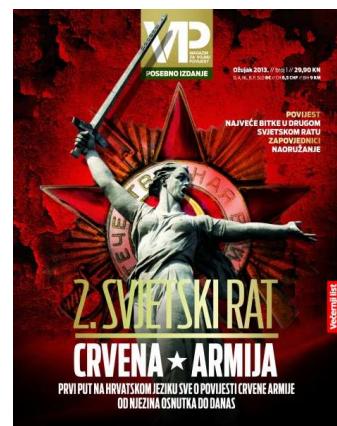
Poštovani gospodine Despot, ovim putem želim izraziti iznenađenost zbog napada na časopis Vojna povijest, pogotovo zbog odluke Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta da povuče preporuku korištenja časopisa u nastavi povijesti. Prije svega, časopis Vojna povijest je popunio veliku prazninu koja je postojala u hrvatskoj historiografiji. Hrvatska vojna povijest desetljećima je bila zapostavljana, a Vojna povijest sada to u velikoj mjeri nadoknađuje. Osim toga, vaš javni rad osvijedočio je vašu demokratsku orientiranost. Vi ste u svim vašim javnim nastupima, u svojim kolumnama i u svojim knjigama uvijek čvrsto osuđivali svaki totalitarizam i svaki zločin.

Robert Skenderović

Zar i srbijanski vojni povjesničar glorificira Ustaški pokret?

Magazin „Vojna povijest“ bavi se od početka izlaženja, od travnja 2011., vojnopolovinskim temama, bez razlike. Jesu li u pitanju partizani, ustaše, Nijemci, Talijani, Rusi, Amerikanci, četnici... VP ne gaji ni jednu ideologiju, ne navija ni za koga, ali i ne skriva povijesne činjenice, jer su sve teme otvorene za istraživanje i pisanje. Zato smo se i borili za demokraciju, da više nema tabua i zabrana. Kolega novinar (koji piše bez provjere protiv magazina VP) trebao bi samo malo pogledati slične magazine koji godinama i desetljećima izlaze na svjetskom tržištu, knjige koje izlaze, i u čemu je problem? Koliko je knjiga u svijetu izašlo s Hitlerom na naslovnicu? I to je odmah bila glorifikacija? Kako autor teksta nije zamjetio, ili malo istražio, da knjigu o Ustaškoj vojnici, koja je bila osnova za prilog te je najavljen u ovom broju magazina, supotpisuje i dr. sc. Bojan Dimitrijević, vodeći srbjanski vojni povjesničar s Instituta za savremenu istoriju u Beogradu? Zar i on glorificira Ustaški pokret?

Zvonimir Despot

Zabrana prosvjeda kao početak otvorene diktature: Soros, bankarska elita i vladajući režimi sve bliže 'Velikom Bratu'

Nakon Soroševe želje i dokumenta korporacije *JPMorgan Chase* koji pričeljkuju autoritativne režime u srcu Europe, te agresivno žele zabranu prosvjeda i ukidanje radničkih prava, Kanađani su otišli i korak dalje. Naime, kontroverzni zakon C-309 prošao je nakon trećeg čitanja u Senatu i zabranjuje nošenje maski *Guy Fawkes* tijekom prosvjeda „radi lakšeg prepoznavanja vandala“.

Naravno, protivnici ovog zakona odmah navode kako je riječ o kršenju ljudskih prava, a ujedno i borba protiv *Guy Fawkes* ideologije, odnosno maske koja je postala simbol otpora protiv sustava. Kazna za nošenje maske je nevjerojatnih deset godina zatvora, što je plod dugotrajnih rasprava i konačnog utrostručenja prvotno predložene kazne.

Zabrana prosvjeda bi bio početak Velikog Brata i 1984.

O ovom zakonu koji nedvojbeno podsjeća na SF distopijsku literaturu Ivan Lutz, hrvatski SF autor kaže:

- To što zabranjuju maske na prosvjedima proizlazi iz činjenice da netko želi snimiti situaciju, a samim time i zagorčati život onim najglasnjim prosvjednicima. Nešto kao Veliki brat, samo u okrilju demokracije, države ili slobodnog izbora. Naime, kada bi se prosvjedi zabranili, zabranilo bi se samo pravo na ljudsko postojanje jer čovjeka definira ono što osjeća, a ako je taj osjećaj zabranjen onda ulazimo u knjige kao što su Zamjatinov 'Mi', Orwelova '1984.', ali ipak, možda smo najbliži Bradburijevom 'Fahrenheit 451', gdje se čovječanstvo bori protiv znanja tako da spaljuje knjige. U slobodnom svijetu znanje je moć, sa znanjem dolazi i shvaćanje, sa shvaćanjem osjećaj i stav; svi koji to žele zabraniti trebali bi odgovarati pred nekim sudom za ljudska prava i odgovarati za genocid razuma ili se vratiti u knjige - smatra Lutz.

Policjska država sve bliže

Zabrana maski je ipak korak ispod potpune zabrane prosvjeda za koju se zalažu svjetski moćnici. Brutalni obračuni s prosvjednicima već su viđeni u Španjolskoj, Grčkoj, Turskoj, dok je u Egiptu, Bahreinu i drugim autoritativnim državama u praksi sasvim normalno krvavo gušiti demonstracije. U Hrvatskoj pamtimo prosvjede pred EU referendum gdje je policija nasilno uhitila čak i političare euroskeptike, čime smo potvrdili da smo vrlo snažni u režimskoj depresiji, a ranije su prosvjedi na Markovom trgu bili i zakonski onemogućeni.

Gradići glasaju za tlačitelje

U Turskoj ili Španjolskoj imali smo prilike gledati kako policija batina mirne prosvjednike i na taj način pokušava rastjerati masu koja se ne slaže s vladinom politikom, ali s druge strane ta ista masa glasala je za te koji ih batinaju ili pak nije učinila ništa da stvori političku opoziciju stranci na vlasti.

Selekcija prosvjeda u RH

- U Hrvatskoj je sloboda prosvjedovanja djelomično ograničena - ako prosvjedujete zbog prava seksualnih manjina to slobodno možete činiti, međutim - ako prosvjedujete ispred doma neke obitelji koju policija želi deložirati i pritom izražavate neslaganje s vladinom politikom, tada više niste zaštićeni jer je sada policija 's druge strane'. Poseban problem predstavlja i praksa policije da kritičko izražavanje mišljenja spram policijskih službenika tretira kao vrijedanje službene osobe. Meni se svojedobno sudilo zato jer sam policajce koji su tjerali obitelj na ulicu nazivao 'moralnim nakazama', što je ujedno i bilo moje mišljenje o njima. Drugim riječima izražavanje mišljenja o policijskim službenicima prikazuje se kao vrijedanje službene osobe. Radi se zapravo o kršenju Ustavom zajamčenog prava na slobodu govora - kaže aktivist Ivan Pernar.

Priredio Ivo Tokić, izvor: Dnevno.hr, autor Ratko Martinović

Kutak za urednike časopisa

Dva tradicionalna izdavača ujedinila snage

Penguin i *Random House* - ovi su izdavači simbol za tradiciju, prestiž, ali i za bestseler. Njihovim ujedinjavanjem nastao je div koji će dominirati mnogim dijelovima tržišta knjigama.

Kad su krajem 2012. dva medijska diva *Bertelsmann* i *Pearson* priopćila da svoje izdavačke kuće žele udružiti u skupini *Penguin Random House*, inače mirna izdavačka branša ostala je bez teksta. S

prometom od 2,5 milijarde eura nova će tvrtka kontrolirati ogroman dio tržišta knjigama u dijelu svijeta gdje se čita na engleskom ili španjolskom jeziku.

Popularni autori poput Michaela Crichtona i E. L. Jamesa ali i oni 'ozbiljniji' poput Orhana Pamuka, Salmana Rushdija ili Gabriela Garcie Marqueza sada su u istom klubu. Od Kine do Čilea, od New Delhija do New Yorka prostire se područje djelovanja nove divovske izdavačke kuće.

Prilagođavanje globalnim promjenama odavno je karakteristično za ova dva partnera. Obje su tvrtke dobro etabrirane na tržištima tradicionalno engleskog govornog područja kao što su Velika Britanija, SAD, Kanada, Australija ili Novi Zeland. Penguin je uz to snažno zastupljen u Indiji i Kini. Random House pak pokriva trećinu tržišta u Latinskoj Americi.

No nije samo položaj na tržištu taj koji ovu fuziju čini značajnom. Penguinova povijest ide daleko u razdoblje između dva svjetska rata, dok se Bertelsmann i Random House mogu pohvaliti tradicijom dugom čak 180 godina.

Mnogim čitateljima odraslima u Velikoj Britaniji ili u njenim bivšim kolonijama dobro su poznata klasična Penguinova izdanja. Oba ova koncerna pažnju su posvećivala kako masovnom tržištu tako i najboljim suvremenim autorima. Novi partneri sada izdaju djela ukupno 70 dobitnika Nobelove nagrade za književnost.

A budući da ni europske ni američke vlasti zadužene za sprečavanje monopolja na tržištu nisu ništa prigovarale, do fuzije ova dva izdavačka diva došlo je brže no što se očekivalo. Ove se izdavačke kuće bave prije svega zabavnom literaturom, gdje je nadzor oko mogućeg monopoliziranja tržišta puno blaži. Kad se radi o tekstovima vezanim za obrazovanje ili znanost, ukoliko se pokaže mogućnost da bi mogli dolaziti samo iz ograničenog broja izvora - tu bi se već pozivala politika da nešto poduzme protiv toga.

Strateški protiv Amazona

Udruživanje Penguinia i Random Housea usmjeren je prije svega na spašavanje tržišta knjigama u okolnostima u kojima se stalno zatvara sve više knjižara. Posebno u zemljama poput SAD-a ili Velike Britanije, u kojima, za razliku od Njemačke ili Francuske, nema zakonom obvezujuće visine cijene knjiga, u izdavačkoj se branši dogodilo nekoliko spektakularnih bankrota.

Tako je na primjer Borders, nekad drugi najveći izdavač na svijetu, morao zatvoriti svoja vrata. Zbog rata cijenama s internetskom prodajom kao i supermarketima propada sve više knjižara. Stoga nitko ne sumnja u to što стоји iza ove velike fuzije: prije svega stvoriti protutežu dominantom položaju Amazona koji je zadnjih godina osvojio tržište knjigama.

U SAD-u, koji je daleko najveće tržište knjigama, Amazon prodaje više knjiga nego cijelokupni ostatak branše zajedno. Kad se radi o elektronskim knjigama onda je Amazonov udio na tržištu čak veći od 60 posto. Zahvaljujući svojoj snažnoj poziciji, Amazon pri kupnji knjiga pokušava kod izdavača sniziti cijenu.

Poslovi budućnosti

Ali do fuzioniranja Penguinia i Random Housea nije došlo samo zbog Amazona. Dodatna opasnost prijeti im i od samih autora. Već odavno nisu samo ambiciozni "spisatelji iz hobija" ti koji su shvatili da mogu i sami objavljivati svoje knjige a da pri tomu one isto imaju izgleda stići do publike. A toga su izdavači i te kako svjesni. Primjerice, veliki prošlogodišnji izdavački hit "Pedeset nijansi sive" autorica je prvo sama izdala na internetu.

Ukoliko bude i dalje dolazilo do velikih fuzioniranja i koncentracija izdavačkih kuća, to bi na duge staze značilo da će biti sve manje izdavača koji će se natjecati oko prava za dobre knjige. Tako da za autore, čija bi pozicija kroz fuzioniranje velikih izdavača mogla biti oslabljena, ovo ujedinjavanje Penguinia i Random Housea nije obavezno dobra vijest.

Izvor: Business.hr, autori Holger Ehling i Snježana Kobeščak

Na e-knjigama će se uskoro zarađivati 9,7 milijardi dolara

Čitanje knjiga na tabletima i mobilnim telefonima postaje sve popularnije u Sjedinjenim Američkim Državama gdje gotovo jedna četvrтina bibliofila koristi e-knjige. Broj osoba koje čitaju e-knjige starijih od 16 godina u protekloj je godini skočio sa 16 na 23%, dok je čitanost tiskanih izdanja pala sa 72 na 67%, objavio je *Pew Research Center*.

"Broj čitača e-knjiga raste usporedno s rastom broja raznih elektronskih uređaja. E-knjige najčešće čitaju obrazovani između 30 i 49 godina starosti koji godišnje zarađuju 75.000 dolara i više. Broj čitatelja pada kako raste broj godina", navodi se u rezultatima istraživanja.

Zanimljiv je i podatak kako je broj tableta ili čitača e-knjiga u SAD-u uvećan sa 18 na 33%.

Iako su mnogi dolaskom na tržište tableta već otpisali čitače e-knjiga, nedavno je istraživanje pokazalo da se broj korisnika e-book readera u SAD-u u razdoblju od studenog 2010. do svibnja ove godine udvostručio sa šest na 12%.

Očekuje se da će prihodi od prodaje e-knjiga u cijelom svijetu u 2016. godini dosegnuti 9,7 milijardi dolara, što je tri puta više nego ove godine.

Izvor: Business.hr

Internet i društvo

Facebook umjesto posla: „Zabušavanjem“ zaposlenici nanose velike štete tvrtkama

Britanske tvrtke izgube 22,16 milijardi dolara zbog toga što njihovi zaposlenici provode dio svog radnog vremena na društvenim mrežama, dok godišnji gubici američke privrede zbog istog razloga dosežu nevjerojatnih 650 milijardi dolara. Iz istog razloga ruska privreda gubi deset milijardi dolara godišnje, procjenjuju analitičari ruskog instituta FBK.

Oni su izračunali su da je da je u Rusiji u 2012. svaki društveno aktivan zaposlenik ukupno izgubio 53,1 sat radnog vremena, a upozoravaju kako se radi o neodgovornom trošenju vremena koje uzrokuje poslovne gubitke.

Prema 'rang-listi zaposlenika koji nanose najveću štetu u privredi su zaposlenici u području financija i nekretnina, posredništva i uslužnih djelatnosti. Oni su oštetili rusku ekonomiju za 67,9 milijardi rubalja. Na drugom mjestu su zaposleni u sferi obrazovanja koji su odgovorni za gubitke od 39,8 milijardi rubalja. Treći su službenici državne administracije, vojne sigurnosti i socijalnog osiguranja, čija šteta se procjenjuje na 36,6 milijardi rubalja. Na četvrtom mjestu su radnici u sektoru proizvodnje i prerade. Najmanju štetu izazvali su zaposlenici u poljoprivredi i šumarstvu (0,9 milijardi rubalja).

Priredio Ivo Tokić

Google testira stratosferske balone za internet

Trideset balona lansirano je na Novom Zelandu, u području Canterburyja, na istočnoj obali, a vezu koju bi trebali omogućiti testirati će pedeset dobrovoljaca na tlu zahvaljujući anteni postavljenoj na krov njihove kuće.

"Dvije trećine svjetskog stanovništva još uvijek nema pristup brzoj i jeftinoj vezi te treba puno toga još napraviti u tom području", priopćila je američka tvrtka.

Projektom "Loon", skraćeno od "balloon" (engl. balon), nude se flote balona na razini stratosfere koje bi omogućile internetski pristup teško dostupnim područjima.

"Osmislili smo sustav koji koristi balone, prenošene vjetrom na dvostruko veće visine od onih komercijalnih letova, kako bi se omogućio pristup internetu usporedive ili čak veće brzine od one sadašnjih mreža 3G", objašnjava tvrtka.

"Ideja se može činiti luckasta ali se temelji na čvrstim znanstvenim temeljima", kaže Google koji se udružio s novozelandskim telekomunikacijskim operatorom.

Nakon Novog Zelanda Google želi proširiti eksperiment na zemlje iste geografske širine poput Južnoafričke Republike, Urugvaja, Australije ili Čilea.

Izvor: Business.hr

Obrazovanje i posao

Hrvatska na samom začelju prestižne šangajske liste najboljih 500

Šangajska lista - akademsko rangiranje 500 najboljih sveučilišta u svijetu (ARWU) koje od 2003. provodi Centar za prestižna sveučilišta pri sveučilištu Jiao Tong u Šangaju i ove je godine potvrdila prevlast američkih sveučilišta, a na tom se popisu našlo i Sveučilište u Zagrebu koje se nalazi u skupini od 401. i 500. mjesta, doznaje se s internetske stranice <http://www.shanghairanking.com>.

Među prvih deset nalazi se osam američkih i dva britanska sveučilišta, a kao prvi je rangiran Harvard pa Stanford, Berkeley, MIT, Cambridge, Caltech, Princeton, Columbia, Chicago i Oxford.

Među prvih 20 čak je 17 američkih sveučilišta, a što se tiče kontinentalne Europe najbolje rangirano sveučilište je ETH Zuerich koje je na listi ARWU-a zauzelo 20. mjesto.

Francuska sveučilišta Pierre & Maria Curie i Paris-Sud zauzela su 37., odnosno 39. mjesto. Među 500 najuglednijih sveučilišta je 146 američkih, 37 britanskih i isto toliko njemačkih te 34 kineska sveučilišta, iako niti jedno u prvi 100.

Najbolja njemačka sveučilišta nisu zauzela visoka mjesta. TUM u Muenchenu je na 50. mjestu, Heidelberg na 54., Sveučilište u Muenchenu na 61., a slijede Freiburg na 100. mjestu te potom Bonn i Frankfurt.

Najbolje austrijsko sveučilište je Beč koje se nalazi u skupini od 151. do 200. mjesta. Dva najbolja talijanska sveučilišta su u Pisi i Rimu (La Sapienza) koja se nalaze u skupini od 101. do 150. mjesta. Praško Karlovo sveučilište se smjestilo između 201. i 300. mjesta, a na popisu nema niti jednog slovačkog, bugarskog ili rumunjskog sveučilišta. Na popisu je primjerice tek jedno indijsko i dva ruska sveučilišta.

Najbolja sveučilišta u azijsko-pacifičkoj regiji su Tokio (21.) i sveučilište u Kyoto (26.) te Melbourne na 56. mjestu. Prvi puta među 100 najboljih ulazi nizozemsko Sveučilište Groningen, a ove godine na popis ulazi 11 novih sveučilišta, među kojima King Abdullah University of Science and Technology u Saudijskoj Arabiji, Coimbra u Portugalu i Katoličko sveučilište Korea u Južnoj Koreji.

Osim Sveučilišta u Zagrebu, u istu skupinu od 401. do 500. mjesta je uvršteno i Sveučilište u Ljubljani, dok je Univerzitet u Beogradu popravio svoju poziciju i sada se nalazi bolje rangiran od Zagreba i Ljubljane u skupini sveučilišta od 301. do 400. mjesta.

U kriterije rangiranja spadaju znanstveni i istraživački radovi, utjecaj na znanost, citiranost radova, utjecaj sveučilišta u regiji. U cilju "transparentnosti" u odabiru sveučilišnih studija, Europska unija je odlučila ove godine provesti vlastito rangiranje prvih 700 sveučilišta u svijetu pod nazivom U-Multirank prema širim kriterijima. Objava najboljih po tim kriterijima se očekuje u proljeće 2014. godine.

Izvor: Jutarnji list

Hrvatska ispod EU prosjeka po broju visokoobrazovanih

Prema najnovijim objavljenim podacima, prikupljenima prilikom popisa stanovništva 2011. godine, a koje je danas objavio Državni zavod za statistiku (DZS), svega 17,7% Hrvata starosti između 15 i 64 godine je visokoobrazovano. Žene prednjače na tom polju (19,6% u odnosu na 15,7% muškaraca).

Udio visokoobrazovanih osoba u dobnoj skupini 15-64 godina u pojedinim zemljama Europske unije, 2011.

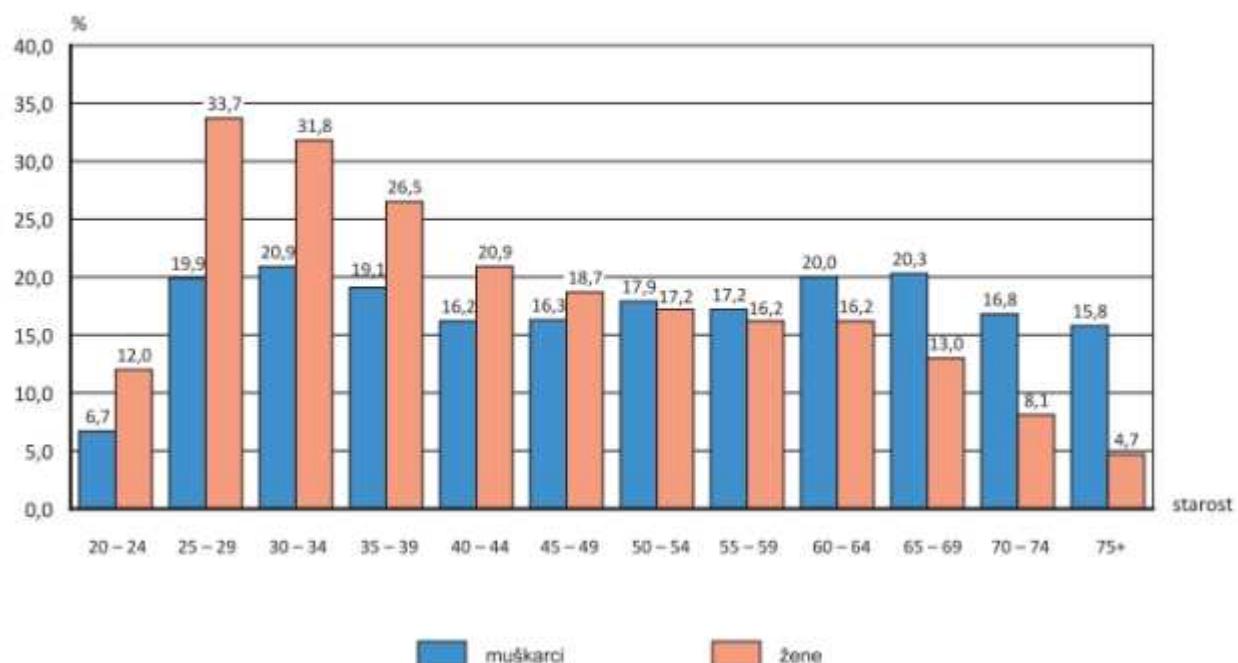
	dobna skupina 15-64		
	ukupno	muškarci	žene
Irska	33,3	30,1	36,5
Ujedinjena Kraljevina	33,3	32,6	34,0
Finska	32,5	27,2	37,9
Prosjek EU-27	23,7	22,5	24,9
Slovenija	21,6	17,3	26,1
Mađarska	18,1	15,8	20,4
Hrvatska	17,7	15,7	19,6
Austrija	16,5	18,1	14,8
Slovačka	16,5	14,6	18,4
Češka	15,9	15,8	16,0
Italija	13,1	11,7	14,6

Izvor: Eurostat (osim za Hrvatsku: DZS, Popis 2011.)

Od Hrvatske bolje stoje i susjedne zemlje Slovenija (21,6 posto) te Mađarska (18,1 posto). No, usporedi li se Hrvatsku s Italijom (13,1 posto), Češkom (15,9 posto), Slovačkom i Austrijom (po 16,5 posto), situacija u Lijepoj našoj po pitanju visokog obrazovanja ipak je bolja.

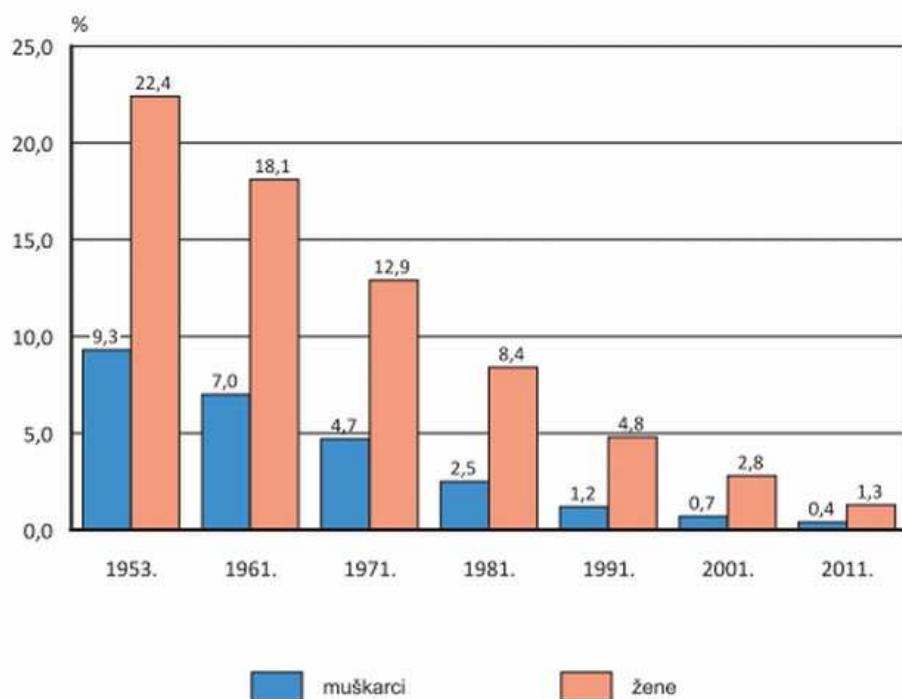
Od 3.632.461 Hrvata koji su navršili 15 godina i starijih, čak 62.092 osobe nisu završile nikakvo školovanje. Od prvog do trećeg razreda osnovne škole završilo je 34.786 osoba, od četvrtog do sedmog 249.081, a osnovnoškolsku naobrazbu ima 773.489 ljudi. Srednjoškolsku naobrazbu ima 1.911.815 osoba, a visokoobrazovanih je 595.233, od čega ih je 212.059 završilo stručni studij, 371.472 sveučilišni studij, a 11.702 ih ima titulu doktora znanosti.

UDIO VISOKOOBRAZOVANIH OSOBA PREMA STAROSTI I SPOLU, POPIS 2011.

Od 3.867.863 stanovnika starih 10 i više godina, nepismeno ih je 32.302, odnosno 0,8 posto. Najviše ih je u skupini od 75 godina na više.

UDIO NEPISMENIH OSOBA STARIH 10 I VIŠE GODINA PREMA SPOLU, POPISI 1953. – 2011.

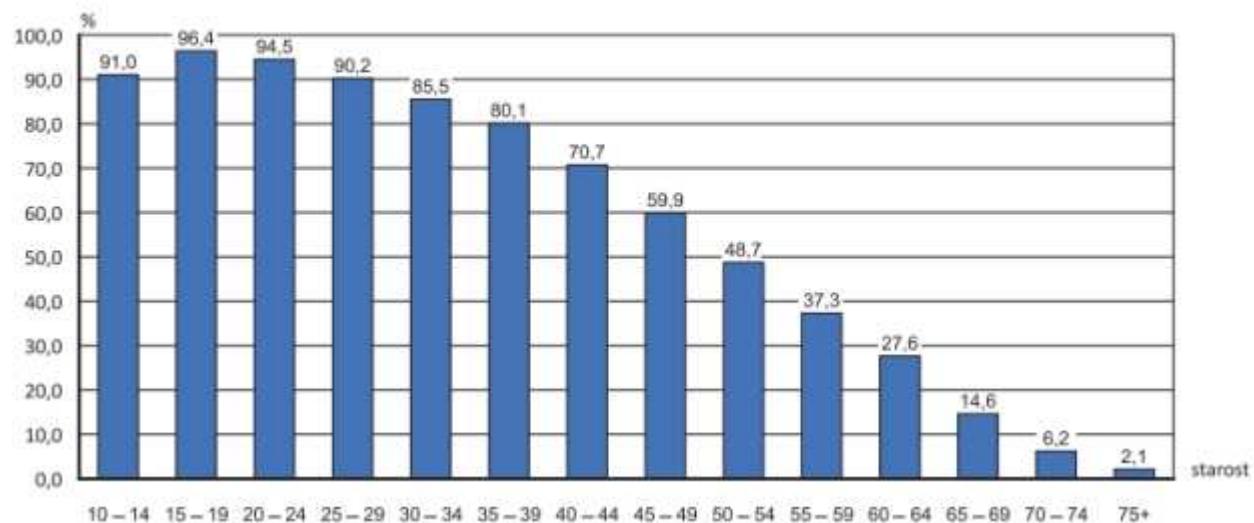
Među približno 3,9 milijuna stanovnika starijih od 10 godina imamo različite stupnjeve informatičke pismenosti, pa tako obradom teksta vlada malo više od dva milijuna stanovnika, tabličnim izračunima 1,7 milijun građana, elektroničku poštu koristi 2 milijuna i 55 tisuća, a internet nešto više od 2 milijuna i 200 tisuća građana otkrivaju najnoviji podaci Zavoda za statistiku o Popisu iz 2011.

Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti

	Ukupno	Muškarci	Žene
Znaju koristiti Internet, %	57,4	61,0	54,2
Znaju koristiti el. poštu, %	53,1	56,2	50,3
Znaju koristiti obradu teksta, %	52,1	54,6	49,7
Znaju koristiti tablične izračune, %	45,2	47,8	42,8

Samo 57,4% Hrvata starijih od 10 godina zna se služiti internetom, pokazali su najnoviji objavljeni podaci prikupljeni prilikom popisa stanovništva 2011. godine, a koje je objavio Državni zavod za statistiku (DZS). 53,1 % Hrvata zna se koristiti električnom poštom, koristiti obradu teksta zna njih 52,1%, a koristiti tablične izračune njih 45,2%. U korištenju interneta prednjače muškarci (61% u odnosu na 54,2% žena).

UDIO OSOBA KOJE SE ZNAJU SLUŽITI INTERNETOM, PREMA STAROSTI, POPIS 2011.

Statističko izvješće pokazuje kako se mlađe generacije doslovno "rađaju s internetom". Najviše onih koji se internetom znaju služiti je u dobroj skupini od 15 do 19 godina (96%), a cijelokupno skupina mlađih od 30 godina premašuje 90% po tom pitanju. Ispod prosjeka znanje korištenja internetom pada među stanovništvom starijim od 50 godina. Slična je situacija i po pitanju znanja korištenja električnom poštom.

Pripremio: Ivo Tokić

Svijet: Jaz između radnika i menadžera povećao se za 1000%

Jaz između zarada menadžera i radnika povećao se za čak tisuću posto od 1950. godine, pokazuje istraživanje agencije Bloomberg. Prosječna zarada menadžera 500 najboljih tvrtki s liste magazina *Fortune* danas iznosi 204 prosječne radničke plaće. Taj odnos je 2000. godine bio 120:1, 1980. godine 42:1, a 1950. godine tek 20:1.

Ovi rezultati objavljeni su samo dan nakon što je burzovni indeks S&P 500 dostigao novi rekord, pokazujući da su radnici vjerojatno jedini koji nemaju nikakvu korist od povjesne profitabilnosti tvrtki za koje rade.

I drugi izvještaji su došli do sličnih zaključaka. Analiza Američke federacije rada i Kongresa industrijskih organizacija (AFL-CIO), krovne organizacije mnogih američkih sindikata, priopćila je da prosječne zarade direktora iznose 354 prosječne radničke plaće.

Dodd-Frankov zakon o reformi Wall Streeta i zaštiti potrošača, usvojen 2010. godine, trebao je omogućiti veći uvid javnosti u odnos plaća menadžera i radnika. Zakon sadrži mjeru koja od javnih poduzeća zahtjeva da objelodane odnos zarada menadžera i radnika, ali gotovo tri godine nakon usvajanja zakona, ova odredba se nije počela primjenjivati, djelomično zahvaljujući velikom protivljenju poslovnog sektora.

Priredio Ivo Tokić, izvor: Business.hr

Hrvatska : Najmenadžeru 12,5 mil kuna, najnadzorniku 2,5 mil kuna

Godišnji izvještaj o korporativnom upravljanju za 2010. godinu, koji je objavila Hanfa, a temelji se na upitnicima koje je ispunila većina tvrtki s izdanim dionicama i obveznicama na burzi, otkrio je tko skriva podatke te visinu plaća najbogatijih hrvatskih menadžera.

Od Hanfe, pa tako i od javnosti svoje podatke o korporativnom upravljanju sakrilo je 19 tvrtki. Najveća kompanija po tržišnoj kapitalizaciji koja se oglušila na Hanfine upite je Tankerska plovidba, kojoj je na čelu Ive Mustać, a slijede Vidoševićev Kraš te Končar D&ST, Helios Faros i Slobodna Dalmacija.

No iako te tvrtke uopće nisu odgovorile Hanfi, samo su 92 izdavatelja u upitniku navela fiksni iznos naknada članovima uprave za 2010., što je jedan manje u odnosu na godinu prije. Iznosi se kreću u rasponu od 10.000 do gotovo 12,5 milijuna kuna.

Samo 16 izdavatelja je navelo varijabilni iznos nagrada za obje godine, a iznosi se kreću u rasponu od 8000 do više od 17 milijuna kuna. Samo je šest izdavatelja navelo ukupni novčani iznos opcija (tržišna vrijednost dionica na koje se opcije odnose) koje imaju članovi uprave, i to u rasponu od 2000 do više od 17 milijuna kuna. Ukupan fiksni iznos isplaćen članovima nadzornog odbora navelo je 113 izdavatelja i kretao se od 500.000 do 2,5 milijuna kuna. Ukupan varijabilni iznos isplaćen članovima nadzornog odbora navelo je samo pet izdavatelja i kretao se do 1,5 milijuna kuna.

Priredio Ivo Tokić, izvor: Business.hr

Za vašu plaću nije važno koliko vi radite već koliko zarađuju drugi

Ako ste mislili da vam plaća ovisi o znanju i zalaganju na poslu, ili možda rezultatima koje ste ostvarili, grđno se varate. Puno je važnije koliko zarađuju vaši kolege u drugim kompanijama, otkriva *Washington Post*.

Dioničari jedne od najvećih biotehnoloških tvrtki u 2010. su godini pretrpjeli gubitak na svoju investiciju od 3%, a u posljednjih pet godina 7%. Kompanija je zatvarala postrojenja te srezala radnu snagu sa 20.100 na 17.400 zaposlenih. No njezin je glavni izvršni direktor cijelo to vrijeme zarađivao više od 15 milijuna dolara godišnje (plus bonusi), a nadležni su mu iduće godine odlučili plaću podići na 21 milijun dolara godišnje. Tvrta o kojoj piše ugledni dnevnik je Amgen, a u obrazloženju za povišicu upravnog odbora odgovara da ju je direktor zasluzio jer "radi na motivaciji dioničara i dugoročnom poboljšanju stanja u kompaniji".

Tako se to radi u SAD-u. Plaća se temelji na nekoj sredini plaće koju zaposlenici na istim položajima dobivaju u drugim tvrtkama. Ta je ideja poznata kao "peer benchmarking", odnosno način kako zadržati talentirane menadžere da ne prijeđu u drugu tvrtku.

Istraživanja su pak pokazala da oko 90% tvrtki određuje plaću za menadžere tako da provjere prosjek plaće u drugim tvrtkama i onda daju ponudu s više novca. Tako su plaće stalno rasle. Od 70-ih godina prošlog stoljeća prosjek plaće menadžera u velikim tvrtkama gotovo se učetverostručio, dok se, primjera radi, plaća običnog radnika realno smanjila za 10%.

Priredio Ivo Tokić, izvor: Business.hr

Zanimanja budućnosti? Hrvati ih mogu zaboraviti: 'Od 100 jedinica kapitala mi napravimo 60, za to ne treba škola'

Zanimanja budućnosti zvuče nadrealno, no potreba za njima trebala bi se stvoriti već za 17 godina. Trenutno stanje domaćeg gospodarstva i obrazovnog sustava ne odaje dojam da smo u stanju proizvesti stručnjake za zanimanja koja će se u budućnosti tražiti.

Istraživanje koje je objavila britanska organizacija *Fast Forward* navela je 110 zanimanja koja će se u budućnosti pojaviti. Veliki dio njih današnje obrazovne institucije uopće ne poznaju, pa obrazovni centri ne znaju za što točno bi trebali buduće radnike obrazovati. Ipak, na temelju dugogodišnje analize, kako stoji u jednom dnevnom listu koji je vijest o istraživanju prenio, izvjesno je da će se zbog specifičnih potreba koje će se pojaviti, bilo pod utjecajem klimatskih, društvenih ili drugih promjena, ljudi baviti poslovima koji iz današnje perspektive zvuče nadrealno.

Obrazovanje za zanimanja budućnosti teško ostvarivo

Prema podacima *Fast Forwarda*, tražit će se zanimanja kao što su genetski dizajner, proizvođač dijelova tijela, analitičar za gene zaposlenika, genetski haker i policajac za manipulaciju vremenskim promjenama. Takva zanimanja trebala bi postati realnost već do 2030. godine.

- Sustav školovanja i obrazovanja prva je derivacija koncepcije razvoja života u svakom društvu. Obrazovanje ima zadaću da priprema ljude za ostvarivanje društveno odabranih ciljeva, ako ih društvo ima. Znanost priprema ljude za različite uloge u proizvodnji kulturnih i materijalnih dobara, znači da obrazovanje priprema ljude u društveni konstrukt proizvodnje života. Mi od 1991. godine nemamo društvenog konstrukta, obrazovanje je potpuno odvojeno od društveno odabranih ciljeva kojih također nemamo - pojasnio je ekonomist Slavko Kulić.

Evidentno je da u Hrvatskoj postoji nesrazmjer između trenutnih zahtjeva tržišta i radne snage koja se stvara neovisno o njegovim potrebama, no zabrinjava što bi se takav pristup tržištu mogao i dalje nastaviti.

- Tržište i dalje preferira i ona zvanja i zanimanja koja tržišna konjunktura traži u proizvodnji svijeta stvari zbog stvaranja profita. S obzirom na to da smo mi napustili ekonomiju rasta od 1991. godine i prihvatali ekonomiju kapitala, gotovo na svih osam ekonomskih fakulteta u Hrvatskoj uči se ekonomija rada umjesto ekonomije kapitala. Zbog toga mi nikada nećemo znati napraviti od sto jedinica kapitala njih 120. Ono što znamo je od 100 napraviti njih 60, a za to ne treba ići u školu - tvrdi Kulić i nastavlja - Naš život i rad na dug je posljedica tog obrazovanja. Mi smo se mislili izgubili u tranziciji. Od tada do danas država je predala i ljudske i materijalne resurse na tržište, a ono nema tu zadaću da uključuje ljude u društveni konstrukt proizvodnje već rad i one koji su na tržištu upotrebljava po potrebi kapitala – povremeno i privremeno. Vlast preferira tehnologiju vladanja, umjesto da preferira tehnologiju rasta i razvoja i sustav privređivanja.

Problematično praćenje tehnoloških informacija

Ako na budućnost pogledamo iz današnje perspektive, odnosno 17 godina 'ranije', postavlja se pitanje može li naš obrazovni sustav omogućiti stvaranje sličnih kadrova koji će se tražiti u budućnosti. Povrh toga, društvene i političke prilike bitno igraju ulogu pri definiranju strateških odrednica razvoja. Trenutnu situaciju u kojoj se nalazimo karakterizira kontinuirani pad gospodarske djelatnosti, zatim deficitaran proračun iz kojeg bi se trebale financirati institucije za obrazovanje budućih stručnjaka, s time da se za funkcioniranje ukupnog gospodarstva brine tek 43,3% radno aktivnog stanovništva.

- Mi ne možemo sustav školovanja, a još manje obrazovanja usmjeriti prema međunarodnim tržištima kapitala i rada jer ne pratimo dinamiku tehnološke informacije ni u jednom području. Što god učinili u sustavu školovanja ono kasni za tehnološkim informacijama i tako postaje neupotrebljivo. Hrvatskoj je nametnuta trgovačka orientacija umjesto stvaralačke, pa nama takvi kadrovi kao što su inženjeri i drugi gotovo da i ne trebaju - tumači Kulić. - Država nema brigu da putem školovanja uposli resurse u smislu sustava privređivanja, odnosno pravilnog upravljanja prostorom izvorima i dobrima. Ona je tu brigu sa sebe skinula, a obrazovanje i školovanje se iskazuje kao suvišno. Školujemo ili obrazujemo ljude za ulicu ili inozemstvo. To što im je obećano tržište Europske unije može nešto značiti samo nekim pojedincima, ali ne i za većinu. Europa također ima svojih 27 milijuna nezaposlenih, od čega je 18 milijuna u Eurozoni, a od njih je 14 milijuna mladih.

Pripremio Ivo Tokić, izvor: Dnevno.hr , autor I.J.

EU Fondovi ključni za razvitak znanosti

Pristupanje Europskoj uniji hrvatskim je građanima donijelo brojne mogućnosti u području obrazovanja i visokog školstva, te će pozitivno utjecati na razvoj znanosti, istraživanja i inovacija, no kako bi u potpunosti iskoristila mogućnosti koje se pružaju, Hrvatska mora naučiti biti konkurentna u povlačenju sredstava iz EU fondova, rekla je pomoćnica ministra obrazovanja, znanosti i sporta za visoko obrazovanje Ružica Beljo Lučić.

Pristup novim programima financiranja putem fondova EU-a omogućiće puno veća ulaganja u znanost, istraživanja i inovacije, financiranje konkurentnih znanstveno-istraživačkih projekata, te uspostavu bolje povezanosti javnog znanstvenog sektora i gospodarstva. U MZOS-u je u pripremi plan prioriteta u području znanosti za razdoblje 2014.-2020., koji je dio krovne strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije koja bi trebala biti spremna za javnu raspravu do 1. Srpnja i dovršena do jeseni.

Strukturni fondovi – ključ razvoja znanosti Načelnica sektora za međunarodnu suradnju, programe i projekte EU-a u upravi za znanost i tehnologiju Gabrijela Herceg Sarajlić istaknula je kako su u MZOS-u jako zadovoljni s povlačenjem, pripremom i projektima provedenim u sklopu postojećih pretprištupnih programa za znanost. Takav je primjer 16,3 milijuna eura vrijedan projekt izgradnje inkubacijskog centra za bioznanosti na Borongaju, za koji su korištena sredstva iz Fonda za regionalnu konkurentnost.

No, najveći pozitivan učinak na području znanosti, dodala je, Hrvatska će imati kroz korištenje strukturnih fondova, te je natječajna dokumentacija za tri velika projekta vrijedna 14, 19 i 6 milijuna eura već gotova i spremna za realizaciju do kraja ove godine.

Ulaskom Hrvatske u EU, ističe Beljo Lučić, hrvatski će državljeni u ostalim državama članicama Unije moći studirati pod istim uvjetima koji vrijede za državljane zemlje u kojoj se nalazi visoko učilište, odnosno, plaćat će jednake školarine ili će čak biti oslobođeni plaćanja školarine. Isto će vrijediti i obrnuto te će Hrvatska iste uvjete studiranja omogućiti građanima drugih zemalja članica.

Učenicima i studentima koji na inozemnom visokom učilištu žele provesti razdoblje studija na raspolaganju će biti i novi europski program razmjene. Riječ je o programu pod radnim naslovom "Erasmus za sve" (Erasmus For All), koji će naslijediti i objediniti nekoliko programa za razmjenu a počinje s radom 1. siječnja 2014.

Internacionalizacija i mobilnost, privlačenje studenata i poticanje odlazne mobilnosti također su ključan dio MZOS-ove strategije. Naglasak je na studentskoj mobilnosti jer Ministarstvo smatra da je to najbolji način stjecanja dodatnih kompetencija, razvoja tolerancije i različitih socijalnih vještina, dodaje Beljo Lučić. Stoga je bitno točno utvrditi mogućnosti i ciljeve, budući da u Hrvatskoj odlazna studentska mobilnost trenutno iznosi tek 2%. Usaporede radi, europski je cilj ostvariti 20-postotnu odlaznu mobilnost do 2020.

Strategijom MZOS-a u perspektivi se želi povećati i broj inozemnih studenata na našim sveučilištima, za što ne manjka kapaciteta. No, napominje Beljo Lučić, najveći su problem administrativne zapreke, a potrebno je razraditi i programe, koji su zasad većinom na hrvatskom jeziku.

Pripremio Ivo Tokić , izvor: Business.hr

Rad i plaća u Hrvatskoj

Slučaj vanjske suradnice s Filozofskog fakulteta u Zagrebu

U državi s vojskom nezaposlenih i mnoštvom onih koji "rade k'o konji" za "crkavicu", često se može čuti komentare: "Što se žališ, ti bar imaš posao!?" . No, što znači posao ako za njega ne primaš plaću? Ovo je priča jedne vanjske suradnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu:

"Završila sam jedan fakultet Sveučilišta u Zagrebu te radim na istom fakultetu kao vanjski suradnik. Glagol "radim" se u ovom slučaju treba shvatiti jako relativno jer bi zapravo bolje bilo napisati "volontiram". Držim seminare, konzultacije, radim sa studentima... Dakle, opis mog posla ne razlikuje se puno od opisa posla asistenta ili znanstvenog novaka. Kraj je srpnja, a za svoj rad još nisam dobila nikakav novac. Za cijelu tekuću akademsku godinu honorar vanjskim suradnicima nije isplaćen. Inače, taj honorar obuhvaća jedino sate koje odradimo sa studentima, u što se ne ubraja priprema sati koja je često i više nego trostruko dulja.

Novac za vanjske suradnike osigurava Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. S obzirom da su sada kolektivni godišnji odmori, honorari sigurno neće biti uplaćeni prije rujna. Kada će točno biti uplaćeni, ne zna se. Navodno Ministarstvo na taj način pokušava obeshrabriti profesore da prihvataju

status vanjskog suradnika. Odlična metoda! Postoji potreba za tim radnim mjestima, pa ih nećemo otvoriti, nego ćemo surogat radna mjesta koja privremeno krpaju rupe i imaju nenormalne uvjete rada i ovako, pokušati učiniti još neprihvativijima. Kao da svi ne radimo ovako upravo u nadi da ćemo jednog dana dobiti stalnije mjesto.

Još je naše obrazovanje neobjasnivo dobro s obzirom na sve. Nažalost, jako puno stručnih i ambicioznih ljudi odlazi na fakultete u druge zemlje gdje se njihovo znanje i rad itekako cijene.

Samo da spomenem da apsolutno svi koji rade kao vanjski suradnici moraju obavezno naći jedan ili više izvora prihoda tijekom godine, tako da sve to skupa čini situaciju još gorom. Imam diplomu i četiri posla, više ni ne znam što je to slobodno vrijeme, a svejedno jedva preživljavam. Komentar bi sada mogao biti: barem imaš posao, barem zarađuješ išta. Mislim da bismo svi zajedno trebali preći granicu rezignacije situacijom i prestati se žaliti, a ne poduzimati ništa".

Iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta poručuju: "Niti jednim aktom Ministarstvo se nije obvezalo za osiguranje sredstava visokim učilištima za plaćanje naknada za vanjsku suradnju. Ugovore o vanjskoj suradnji s izvoditeljima nastave potpisali su dekani visokih učilišta i pri tome preuzeeli odgovornost osiguranja sredstava i plaćanja naknade. S obzirom da Ministarstvo ne sudjeluje u planiranju vanjske suradnje, angažiranju vanjskih suradnika, kao niti u potpisivanju ugovora, ne raspolažemo ni podacima za planiranje sredstava u Državnom proračunu. Ministarstvo doznačuje visokim učilištima značajna dodatna sredstva u sklopu potpisanih sporazuma o subvenciji participacija studenata u troškovima studija. Ta sredstva visoka učilišta mogu namjenski trošiti i za plaćanje vanjskih suradnika u nastavi. S obzirom da je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u 2012. godini iskazao višak prihoda u iznosu od 33,6 milijuna kuna pretpostavljamo da Fakultet raspolaže sredstvima za podmirenje stvorenih obveza".

A može i drugačije: Slučaj Čović!

I dok zagrebački gradonačelnik "zbraja" dugove zagrebačkog holdinga, bivši šef Holdinga Ivo Čović nije bio dugo bez posla.

Prema pisanju medija Čović je najviše bio zainteresiran za povratak na mjesto nesreće – u HEP gdje je zapravo proveo cijeli svoj radni vijek. Prvo se 1986. zaposlio kao mladi inženjer u sinjskom HEP-u, pa je onda tamo bio direktor od 1991. do 1996. Potkraj te godine dolazi u Zagreb na mjesto voditelja tima za pripremu izgradnje HES Kosinj a nakon toga je i voditelj tima za rješavanje međusobnih odnosa s elektroprivredama Srbije i BiH. Bio je to zapravo posao "snova" koji je Čovića vinuo u visine. Zbog "zasluga" Račanova ga je vlast postavila za predsjednika Uprave HEP-a (od 2000. do 2004.) a dolaskom Sanaderovih na vlast Čović je smijenjen i degradiran pa je do 2008. bio "samo" član uprave i predsjednik Nadzornih odbora četiriju HEP-ovih tvrtki.

Na tim „zahtjevnim“ funkcijama je i dočekao priliku postati predsjednik uprave jedne od najbogatijih i najuspješnijih hrvatskih tvrtki – ZG Holdinga. Čović je nekad uspješnu tvrtku vodio pet godina i danas je prema tvrdnjama zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića Holding pred bankrotom jer su dugovi dosegnuli nevjerojatnih tri milijarde kuna.

Nažalost, u HEP se ne može vratiti jer je još uvijek formalno pod istragom USKOK-a zbog afere stanovi, pa je, čini se, uspio pronaći drugi posao da bi prehranio peteročlanu obitelj.

Novo mjesto, prema pisanju medija, čeka ga u državnoj Hrvatskoj regulatornoj agenciji (HERA-i) gdje očito činjenica da je netko pod istragom nije zapreka za zapošljavanje. Što će Čović točno raditi za sada se ne zna, ali valjda u njihovoj sistematizaciji radnih mjeseta ima i neko (pa makar i savjetničko) za iskusne i provjerene kadrove kakav je Ivo. A i plaća će valjda biti odgovarajuća njegovoj stručnosti i radnom iskustvu.

Sama akcija zapravo može poslužiti kao uvod u ono što slijedi - a to je zbrinjavanje tisuća sposobno-podobnih kadrova koje je postavila aktualna vlast, a koji će prije ili kasnije morati otici. A tu su i oni koji se vraćaju s robije...

Preneseno: Index.hr i Dnevno.hr

„Kukuriku koalicija“ do sada promijenila više od 6.000 ljudi

U godinu i pol dana „Kukuriku koalicija“ je promijenila, smijenila, razriješila, imenovala i postavila čak 6.230 ljudi u bezbrojnim državnim poduzećima, uredima, agencijama, povjerenstvima, zavodima, nadzornim odborima i upravnim vijećima, komisijama i delegacijama. To nije uspjelo čak ni HDZ-ovoj vlasti u prvom Sanaderovom mandatu (od 2003. do 2007.).

Na čak 88 zatvorenih sjednica Vlade na kojima su se donosile kadrovske odluke, ministri su morali šest tisuća puta dići ruku za nečiju smjenu ili postavljanje, a da vjerojatno ni sami ne znaju tko su sve

ti ljudi i što će raditi. Umjesto otvaranja novih radnih mјesta i rješavanja rekordne nezaposlenosti, "kukurikavci" su se u godinu i pol mandata uglavnom bavili kadroviranjem.

Ono što je posebno zanimljivo u svoj toj silnoj „sjeći“ kadrova (od kojih su mnogi morali otići samo zato što ih je imenovala bivša vlast iako nisu bili članovi ni HDZ-a ni HSS-a) je činjenica da na njihova mјesta nisu postavljeni nestranački kadrovi na temelju stručnosti kako je bilo obećavano, nego su državne službe ponovno, po tko zna koji put, poslužile za „uhljebljivanje“ stranačkih kolega i istomišljenika.

To najbolje potvrđuju brojke. Od tri tisuće novoimenovanih dužnosnika, od kojih neki imaju i po desetak funkcija, većina ili točnije 64% su članovi SDP-a. Ako se pogleda koliko je od novopostavljenih ljudi nestranačkih, onda su podaci poražavajući.

Dakle, od preko tri tisuće novih dužnosnika samo njih 10 % nisu članovi niti jedne stranke vladajuće koalicije. U toj podjeli plijena najbolje su prošli HNS-ovci. Njihovih je kadrova gledajući u postocima u odnosu na izborni rezultat najviše - čak 25%. S obzirom na broj mandata osvojenih na parlamentarnim izborima (15 zastupničkih mјesta ili 10%), onda je broj njihovih dužnosnika (25%) na rukovodećim mјestima u državi itekako značajan.

Ostatak dužnosničkih funkcija podijelili su IDS-ovci, umirovljenici i manjinci, što znači da su više od 90 posto svih novopostavljenih ljudi u državi ponovno stranački (a ne stručni) kadrovi. Nakon "sjeće" kadrova na državnoj razini, SDP i njegovi saveznici sada isto rade i na lokalnim razinama. Prema dostupnim informacijama, pod izgovorom sistematizacije samo u Splitu i Osijeku je za sada, u dva mjeseca od lokalnih izbora, promijenjeno stotinjak ljudi, što u gradskoj upravi a što u raznim nadzornim odborima, upravnim vijećima i ostalim tijelima sve do tajnica i rukovoditelja pojedinih sektora koji nisu imali nikakve veze ni sa politikom ni sa starim strukturama vlasti.

Podsjetimo, za vrijeme predizborne kampanje "Kukuriku koalicija" je potpuno drugačije govorila o postavljanju nestranačkih i kompetentnih osoba na rukovodeća mјesta u državi od onoga što je napravila u prvoj polovini svog mandata. Čak i da se samo radilo o ekipiranju bio bi to predug proces. Ponekad se zapravo čini da svemu tome nikad neće biti kraja, jer Milanovićeva vlada je samo na posljednje četiri sjednice u srpnju smijenila i postavila 264 ljudi. Pa nek' samo još netko kaže da ništa ne rade.

Priredio Ivo Tokić, izvor: Dnevno.hr, autor Damir Boroš

Krenite u rat protiv svih starleta, sponzoruša i tajkuna

U vrijeme kad se obrazovni sustav u Srbiji urušava, testovi za male maturante se prodaju na ulici, a društvo doživjava moralni krah, profesorica Rajna Dragičević podsjeća studente na apsolventskoj večeri da prave vrijednosti ipak nisu izumrle i da je na njima da ih sačuvaju i osnaže, piše srpski dnevnik *Blic* i prenosi cijeli njen govor:

"Dragi moji studenti, poštovane kolege, budući profesori, na dan proslave vaše apsolventske večeri, odgođen je ispit malih maturanata, jer su se testovi koje su trebali ispuniti pojavili u javnosti. Ovaj događaj samo je jedna od brojnih manifestacija urušenosti našeg obrazovnog sustava, kao i društvenog sustava u svim područjima.

Dolazeći na vašu večeru i gledajući vas onako sređene, nasmijane, mlade i pune pozitivne energije, razmišljala sam o tome hoćete li uspjeti zadržati taj optimizam i nakon diplomiranja i kad se suočite s niskim plaćama, nedovoljnim uvažavanjem profesorske profesije, prilično nezainteresiranim učenicima, roditeljima, koji su uvijek na strani svoje djece, čak i ako je to na njihovu štetu, različitim pritiscima i omalovažavanjem.

Mnogo toga oko vas ubijat će vašu motivaciju. Ipak, ako mene pitate, na listi vrhunskih zanimanja nalaze se sljedeća: profesor, liječnik, odvjetnik, sudac, inženjeri, još jednom, profesor. Ako pitate sve roditelje ovog svijeta čime bi željeli da se njihova djeca bave, reći će vam isto.

Raznorazni nepismeni i polupismeni ljudi danas sebe olako nazivaju nekakvim PR-ovima ili menadžerima, neobrazovane voditeljice sebe zovu novinarkama, a folk-pjevačice umjetnicama, da i ne govorim o art direktorima, biznis konzultantima, back office administratorima, wellness konzultantima, event koordinatorima, copy-print operaterima, marketing konzultantima, office-asistentima, produkt dizajnerima. Iza zvučnih naziva zanimanja najčešće se kriju foliranti koji misle da se ugled može steći preko noći, kriju se oni koji nisu imali upornosti završiti fakultet koji su započeli, oni koji mijenjaju zanimanja i profesije kao prljave čarape.

Nemojte zaboraviti da se profesorom, liječnikom ili sucem nitko ne može samoprovati. Ponosite se svojim zanimanjem, koje se može steći samo upornim, vrijednim radom, odricanjem, nespavanjem i višegodišnjim samoprijegorom. Ne dozvolite da vam bahati, hvalisavi i samouvijereni vlasnici raznoraznih restorana, firmi, privatnih aviona, luksuznih stanova drže lekcije o uspjehu, jer VI STE PROFESORI, a oni su samo vlasnici kvadratnih metara!

Pokušavaju obezvrijediti profesorsko zanimanje. Imajte na umu to da ste vi čuvari dostojanstva svoje profesije. Zvanje profesora stječe se s puno truda, ali još više muke treba uložiti u znanje kako nositi tu važnu titulu. Vodite računa o načinu na koji se ponašate i kad niste u školi, razmišljajte o svom odijevanju, stavu, odnosu prema kolegama, prema učenicima i njihovim roditeljima. Ako sebe srozavate u vlastitim očima, onda će vas i okolina gledati s omalovažavanjem. Budite ponosni, samouvijereni, budite spremni učiti i doživotno se usavršavati, jer VI STE PROFESORI!

Volite svoje učenike. Upoznajte ih s onim plemenitim što nose u sebi, a čega često nisu svjesni. Izvucite ono najbolje iz njih. Podignite im ugled u njihovim vlastitim očima. Nikako im ne poklanjajte ocjene, ali dopustite im da isprave ocjene koje imaju. Prepoznajte i poštujte njihov trud. Pokažite im da mogu biti uspješni ako rade. Ne ubijajte im volju.

Profesorski autoritet ne stječe se pretjeranom strogošću i samovoljom, već pravednošću i nedvosmislenim dogовором kojeg se obje strane trebaju pridržavati. Hvalite najbolje, jer ćete time inspirirati i ostale da se potrade i ponekad budu najbolji. Pružajte šansu mnogima da ponekad budu najbolji. Nemojte biti prijatelji sa svojim učenicima i na taj im se način pokušavati približiti. Vi trebate postavljati pravila u svojoj učionici, odrediti granice, držati konce u svojim rukama, jer oni su učenici, a VI STE PROFESORI!

Ne zaboravite da ćete predavati glavni predmet, prvi u rubrici u dnevniku i da ćete sa svojim učenicima provoditi više vremena od svih ostalih profesora. Vaš utjecaj na učenike bit će najvažniji. Budite svjesni te odgovornosti. Kao profesori srpskog jezika, vi ste čuvari našeg jezika i kulture.

Učite učenike da vole svoju zemlju. Često se može čuti kako profesori svojim najboljim učenicima savjetuju da što prije odu iz zemlje. Počelo se podrazumijevati kako je najbolji uspjeh u školi sigurna propusnica za odlazak iz Srbije. Idemo preokrenuti tu perspektivu! Ukažite najboljim učenicima na to kako trebaju ostati u Srbiji, jer će joj, kao najbolji, pomoći da se oporavi i postane bolje mjesto za život. Ne dozvolite im da odu i prepuste zemlju svakojakom ološu!

Zacrtajte im kao životni zadatak da se bore protiv živog blata u koje tonemo. Usadite im osjećaj za društvenu odgovornost i objasnite im da ovu zemlju nitko ne može očistiti osim njih. Ako se potrudite, vidjet ćete da će vas đaci poslušati, jer VI STE PROFESORI! Budite uvjereni kako sjeme svih ekonomskih, političkih, kulturnih, moralnih reformi u ovoj zemlji može prokljati samo u obitelji, ali i u vašoj učionici i to upravo na satovima srpskog jezika i književnosti! Zato se trudite biti uzor svojim učenicima.

Krenite u rat protiv svih starleta, sponzoruša, pjevačica, manekenki, tajkuna, biznismena i pobijedite ih. Vi im morate postati orijentacijska točka, svjetionik u životu! Za taj rat imate 45 minuta dnevno skoro svakog radnog dana, a to nije malo. Pobijedit ćete tako što ćete dati sve od sebe da sadržaje koje trebate predstaviti učenicima učinite zanimljivim, uzbudljivim, svježim. Uspjet ćete u tome samo ako puno znate, ako volite ono što radite i ako ste posvećeni.

Učenici to mogu prepoznati i to nepogrešivo. Ne obazirite se na činjenicu da se neke vaše kolege ne pripremaju za satove, da brojni ništa ne rade, a primaju plaću, ne obazirite se na trulež oko sebe i ne predajte mu se! Neka vaš trenutak bude oaza znanja u sveopćoj pustinji, svjetla točka u mraku, zrno smisla u besmislu.

Vi imate misiju: ako uspijete povratiti autoritet škole i znanja, a to se ne može postići nijednim zakonom, već entuzijazmom profesora, padat će kao domine sve prepreke ka boljem životu u Srbiji. Sa sata srpskog jezika do ekonomskih reformi! Sa sata srpskog do borbe protiv korupcije! Sa sata srpskog do Svetim!

Vaša moć je ogromna i vaš zadatak je od strateškog značenja. U tome je razlika između vas i raznoraznih menadžera, konzultanata, koordinatora, administratora, operatera, bogatih vlasnika lokalnih i ostalih eksperata za prodavanje magle.

U njihovim rukama su projekti, lokali, avioni i kamioni, a u vašim rukama je budućnost ove zemlje. Nikada nemojte zaboraviti: VI STE PROFESORI!,

poručila je beogradska profesorica Rajna Dragičević.

Priredio Ivo Tokić

Druga „špijunka Amerike“ ranije organizirala „erotske večeri“

Avril Haines u Ovalnom uredu na sastanku s Barackom Obamom

Danas 43-godišnja Avril Haines, koju je američki predsjednik Barack Obama izabrao za zamjenicu direktora američke agencije CIA, u prošlosti je organizirala „erotske večeri“ u svojoj knjižari, piše američki dnevnik *New York Post*.

Kao 24-godišnjakinja Haines je napustila studij fizike na Sveučilištu Johns Hopkins te je 1994. godine sa svojim bivšim dečkom, 29-godišnjim pilotom, preuredila bivši striptiz klub u Baltimoreu i u njemu otvorila "Adrian's Book Cafe" gdje su se okupljali ljubitelji erotike.

Jednom mjesечно je obožavateljima erotike naplaćivala večeru uz svijeće na kojima su se čitali erotski tekstovi. - Erotika je postala rasprostranjenija jer su ljudi pokušavali imati seks bez seksa - kazala je tada Haines Baltimore Sunu te dodala kako su drugi tražili fantazije kako bi zanimljivijima učinili svoje monogamne veze.

- Erotika nudi spontanost i obrate, a to utječe na svakoga - dodala je. Priznala je da su se isprva bojali tko bi se mogao pojaviti na tim večerima. - Mislili smo da će doći gomila prljavih starih muškaraca - kazala je sada "druga špijunka" Amerike.

Priredio: Ivo Tokić, izvor: Večernji list

Knjige, časopisi

Knjige s koricama od ljudske kože!

„An Elementary Treatise on Human Anatomy“ jedan je od poznatijih udžbenika anatomije iz 19. stoljeća, čiji je autor poznati liječnik tog vremena Joseph Leidy, koji je predavao na medicinskom fakultetu u Philadelphiji. A jedno od posebnih izdanja ove knjige je uvezano u ljudsku kožu, i to „vojnika koji je poginuo u Južnoj pobuni“, odnosno Američkom građanskom ratu, kako se može pročitati na prvim stranicama knjige.

Naime, u Europi i Americi je od 17. do 19. stoljeća postojala praksa uvezivanja knjiga u ljudsku kožu, tzv. antropodermička bibliopegija.

Leševima bi se oderalo kožu, koja se obrađivala kao svaka druga, često bi se zatamnila, a većinom se tako odavala počast preminulom pacijentu ili kolegi liječniku, pa su stoga baš mnoge medicinske knjige završile s uvezom od ljudske kože!

Tako se par knjiga uvezanih u ljudsku kožu može pronaći na uglednim američkim fakultetima poput Harvarda, Yalea i Browna. Dosta se takvih izdanja može vidjeti i u muzeju Mutter, posvećenom bizarnostima iz medicinske povijesti.

Priredio Ivo Tokić, izvor: T-portal, autor Gordan Duhaček

McDonald's postao distributer knjiga

McDonald's će postati najveći distributer dječjih knjiga u ujedinjenom Kraljevstvu do 2015. godine, piše Telegraph. U njegovim je restoranima u toj zemlji početkom ove godine održena prva petotjedna akcija dijeljenja dječjih knjiga iz serijala *Amazing World* koja uključuje knjige o planetima, velikim mačkama i oceanima. Knjige su se dijelile svima onima koji kupe Happy Meal. Podijeljeno je preko 15 milijuna knjiga, a cilj ove kampanje je potaknuti Britance da više čitaju. Nakon nje je najpoznatiji svjetski lanac brze prehrane pokrenuo i drugu akciju pa se u Happy Mealu dijelila knjiga *Mudpuddle Farm*, autora Michaela Morpurga. Morpugo je najpoznatiji po knjizi *War Horse* prema

kojoj je Steven Spielberg režirao film koji se prikazuje na Broadwayu. Takva akcija McDonald'sa ide u prilog činjenici da je britanski nacionalni književni fond objavio podatke prema kojim svako treće dijete u Velikoj Britaniji nema nijednu knjigu.

Međutim, organizacije koje se bore protiv dječje pretilosti smatraju da je to neprimjeren potez i da se vlasnici McDonald'sa ponašaju neodgovorno.

Priredio Ivo Tokić

Dva i pol milijuna Hrvata u godinu dana ne pročita ni jednu jedinu knjigu!

Još 2011. svaki treći je kupovao knjige, 2013. svaki peti. 'Ubrzo nećemo uopće tiskati knjige', kažu nakladnici

Samo 48% građana Hrvatske u posljednjih godinu dana pročitalo je barem jednu knjigu, što je osam posto manje nego 2011. godine. U posljednja tri mjeseca knjigu je, pak, kupilo 19% građana, ili približno svaki peti Hrvat. Prije dvije godine taj postotak iznosio je 31%, što znači svaka treća osoba u Hrvatskoj.

Rezultati su to velikog istraživanja tržišta knjiga koje je na proljeće ove godine provela agencija GfK za Zajednicu nakladnika i knjižara (ZNK) i Knjižni blok. Postoci čitanja i prodaje knjiga niži su od onih iz 2011., kad su proglašeni alarmantnim i poražavajućima.

Među rijetkim pozitivnim promjenama jest ta da su oni koji čitaju, čitali više nego prije - u prosjeku pet knjiga godišnje. Kada bi se broj pročitanih knjiga rasporedio na sve stanovnike, svaki od njih u prosjeku bi pročitao dvije knjige. Više od prosjeka čitaju žene, mlađi od 35 godina te visokoobrazovani. Zanimljiv je podatak da 53% onih koji imaju naviku čitanja nikad ne čitaju naglas svojoj djeci i unucima.

Knjige koje čitamo najčešće posuđujemo, bilo u knjižnici ili od prijatelja. Očekivano, beletristika se najviše čita, ali i kupuje. Među čitateljima najveći je postotak onih koji podjednako čitaju domaće i strane autore. Stranim autorima skloniji su mladi, u dobi od 15. do 24. godine, a domaćima osobe nižeg obrazovanja te stariji od 65 godina.

Prodaja knjiga bitno je pala u odnosu na 2011. godinu, no ipak treba imati na umu da se anketa prije dvije godine provodila krajem godine, kad se tradicionalno kupuje više knjiga. Knjige i dalje najčešće kupujemo sebi ili djeci. Sve se manje kupuju knjige po punoj cijeni. Čak 46% ispitanika navelo je kako knjige ne kupuju jer im ne trebaju niti ih zanimaju. Tako je 2011. godine odgovorilo njih 51%. Drugi važan razlog su financije.

E-knjige na ovim prostorima još nisu zaživjele. Postotak onih koji kupuju e-knjige iznosi 1%, ili upola manje nego 2011. godine. Većina smatra kako bi cijena e-knjiga trebala biti upola niža da bi uopće došla u obzir za kupnju.

Izvor: Jutarnji list, autor Adriana Piteša

Iz svijeta knjižnica

Prašnjave police Biskupije krile su pravo povijesno blago

- Presvjetli gospodine! Sa dječjeg hodočašća u Mariji Bistrici rado Vas se sjeća i pozdravlja Vaš Štefek – rukom je pisan tekst na razglednici s datumom 2. kolovoza 1917. godine. Upućena je varaždinskom kanoniku Matiji Prošteniku, a pronađena je ovih dana u jednoj od starih knjiga u Biskupijskoj knjižnici Varaždin. Naime, u tijeku je čišćenje građe Čazmansko-varaždinskoga kaptola koja je u njoj pohranjena, a delikatan posao obavlja petnaestak volontera. Procjenjuje se da se u knjižnici nalazi između četiri i pet tisuća knjiga, a dosad ih je obrađeno gotovo tri tisuće. Neke knjige iz fundusa stare su više od 500 godina i od iznimne su povijesne važnosti. Najstarija je Zagrebački misal iz 1511. godine, prvi tiskani misal Zagrebačke biskupije. Otisnut je u Veneciji, po narudžbi biskupa Luke Baratina, vrhunac je tadašnjega tiskarstva i donosi najstariji poznati prikaz grada Zagreba.

- U stručnoj literaturi spominje se samo devet primjeraka, ovaj naš je deseti. Tko zna, možda ih u nekim samostanima ima još pa se za njih ne zna – pojašnjava knjižničarka Irena Gotal. Jedan je primjerak prije dvije godine, za njegova pastoralnog posjeta Hrvatskoj, darovan i papi Benediktu XVI.

Među starim i vrijednim knjigama pronađeno je još njih petnaestak koje datiraju iz 16. stoljeća. Najviše ih je iz nešto kasnijeg doba.

- Prvenstveno se radi o religiozno-teološkoj literaturi. Najljepši primjeri su brevijari i sveta pisma, no pronašli smo i razne propovijedi i udžbenike, ne samo teološke i dogmatske, već i neke u kojima su obrađeni primjerice pravo, poljoprivreda, pčelarstvo ili čak porodništvo – ističe zanimljivosti Gotal. Cilj je ove akcije, dodaje, popisati vrijednu građu, kako bi se dobio uvid u njen opseg i značaj. Nakon toga, knjigama će se pozabaviti restauratori i konzervatori, budući da kroz povijest nisu bile ispravno skladištene, a vrlo često su se i "seljakale". Kad budu obnovljene, uslijedit će i digitalizacija, čime će sadržaj knjiga biti dostupan javnosti bez da se ugrožava izvornik.

No, za volontere najzanimljivije je ono što se pronađe među stranicama. Štefekova razglednica kanoniku Matiji tek je jedan od zanimljivih suvenira koji su ovih dana spašeni od zaborava. Tu su i označivači knjiga, rasporedi misa, svete sličice, recepti ili pak pozivi, poput onog iz 1913. godine, kojim se najavljuje otvaranje hotela u Varaždinu – s "modernom auto-garažom i prostranom stajom", pri čemu će se "izravno iz baćve" točiti Ožujsko i njemačko Pilsner pivo.

Sve što se pronađe bit će evidentirano i arhivirano, a jednoga dana možda dočeka i izložbu.

Izvor: Večernji list, autor Bojana Španiček

U godinu dana pročitala knjigu iz svake države svijeta

Književnica Ann Morgan odvažila se za zanimljiv projekt. Odlučila je pročitati po jednu knjigu iz svake zemlje na svijetu tijekom samo jedne godine. Donedavno sam se smatrala prilično kozmopolitskom osobom, ali moje knjiške police pričale su drugačiju priču - kazala je Ann Morgan objasnivši ideju za projekt. Osim nekoliko indijskih te jedne neobične australsko i južnoafričke knjige, na njenim policama nalazili su se samo britanski i američki naslovi, kazala je. Zaključivši da gotovo nikada ne čita prevedena djela već samo knjige engleskog govornog područja, Morgan je odlučila da je vrijeme za promjenu. Početkom 2012. samu sebe je izazvala te se upustila u literarnu pustolovinu. Njen cilj je bio pročitati po jednu knjigu iz svake zemlje svijeta, odnosno zemalja članica UN-a kojima je dodala još nekoliko zemalja. Rezultat je bio 196 zemalja.

Kako se pobjojala da na policama knjižnice u koju je učlanjena neće pronaći djela iz svih država svijeta, za pomoć je odlučila zamoliti čitatelje iz raznih krajeva svijeta na blogu *A Year of Reading the World* <http://ayearofreadingtheworld.com/>. Odaziv je bio nevjerljiv, istakla je Morgan, kazavši da su joj se javljali ljudi iz svih dijelova svijeta. Neki su nudili konkretne, reprezentativne naslove iz svojih zemalja, dok su drugi nudili pomoć u istraživanju i prijevodu. Ipak, ni uz pomoć brojnih bibliofila, nije bilo suviše jednostavno pronaći naslove prevedene na engleski.

Najveći su problem, očekivano, bila djela pisaca manjih država, poput onih iz republike Sao Tome i Principe. Konkretni slučaj države Sao Tome i Principe zahtijevao je volontere iz Europe i SAD-a koji su preveli djelo tamošnje književnica Olinde Beja kako bi ga Morgan mogla pročitati. Zanimljiv je i slučaj republike Maršalovi Otoci gdje su književnici vrlo rijetko te je lakše doći do osobe koja će vam jednostavno ispričati neku tradicionalnu priču. Slično je i u afričkoj državi Niger gdje priče tradicionalno prenose lokalni naratori te ih prepričavaju uz glazbu.

Ipak, Morgan je u konačnici uspjela te, kako sama ističe, smatra da joj je to iskustvo promijenilo život. Osim što je stupila u kontakt s brojnim ljubiteljima knjiga iz svih krajeva svijeta, mnogo je naučila o zemljama čije je pisce čitala.

Iako su joj od hrvatskih pisaca preporučali djela Miroslava Krleže, Dubravke Ugrešić i Slavenke Drakulić, Morgan se u konačnici odlučila za roman 'Naš čovjek na terenu' Roberta Perišića, na nagovor prijateljice. Roman joj se, kako piše na svom blogu, svidio te bi voljela čitati još Perišćevih knjiga.

Što se tiče pisaca regije, Morgan je od bosanskohercegovačkih pisaca čitala Sašu Stanišića i roman 'Kako vojnik popravlja gramofon', dok je od slovenskih autora odabrala Luku Novaka i knjigu 'Zlatni tuš ili što muškarci žele?' čiji ju je naslov neobično zabavio. Na preporuku prijateljice od srpskih autora odabrala je Srđana Valjarevića i roman 'Jezero Como'. Morgan je roman opisala kao jednu od najzabavnijih, a ujedno i najdubljih knjiga koje je čitala u toj godini.

Izvor: T-Portal, autor S. F.

**robert
NAŠ ČOVJEK NA TERENU
perišić**

PROZA
PROFIL

Poštanski sandučić za komentare i prijedloge čitatelja

Poštovani čitatelji,

e-mail adresa uredništva: ivo.tokic@ina.hr

Želimo čuti što mislite o našem glasilu, vaše prijedloge čega bi trebalo biti više, a čega manje, kako bi nam pomogli da budemo korisniji.

Uredništvo

HID-Drobilica

Glavni urednik : mr.sc. Ivo Tokić, e-mail: ivo.tokic@ina.hr

Članovi uredništva: dr.sc. Živana Hedbeli, Marina Mayer, dr.sc.Daniela Sraga, mr.sc. Irena Pilaš

HID

Knjižnica IRB, Bijenička 54, 10000 Zagreb, Hrvatska

<http://www.hidd.hr>

Matični broj: 0513814

Žiro račun: 2340009-110007285